

מחברים

גליז' ס"ז | פרשת תרומה | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

משנכנס אדר 'ראשון' מרבים בשמחה

דעת מרן ה"חתם סופר" זצ"ל הוא, שגם בחודש אדר ראשון יש מצוה של שמחה. ודברי החתם סופר לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר, והוא בשו"ת חת"ס חושן משפט סי' כ', שחותם התשובה בזה"ל: "פרעשבורג, כאור בוקר שנכפל בו כי טוב א' דר"ח אדר ראשון שמרבין בו בשמחה לסדר 'וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹכָם'". מזה נמצינו למדין שדעת החת"ס שגם בחודש אדר א' יש חיוב שמחה (ועוד יש ללמוד, שאף ביום ראשון דראש חודש כבר איכא חיוב שמחה, אע"פ שעדיין הוא יום ל' שבט).

הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל דיבר פעם עם מרן החזון איש זצ"ל בנושא זה, וציין הרב וואזנר את הדיוק בלשונו של החת"ס הנ"ל, והתפעל החזון איש עד למאוד והתבטא: אין חתם סופר אפילו פין די תאריכים קען מען לערנען! (=אפילו מהתאריכים ניתן ללמוד) ע"כ. ועל כגון דא אמרו גדולי אונגארן שתשובה מהחתם סופר צריכים ללמוד מהחל עד כלה לרבות התוארים מתחילה והחתימה בסוף.

באר הגן - פר' תצוה

עתה חסד שנים למנין...

ויקחו לי תרומה (תרומה כה, ב). פירש"י לי לשמי.

פעם היה חכם וצדיק אחד עם אחוזת מתלמידיו, ורצו להתפלל ב'מנין', אך כולם

הרה"ח ר' אברהם יהודה ורטהיימר ז"ל, בונה ומקים בית הכנסת "בית הלל" בשיכון ויז'ניץ בבני ברק, ביאר בזה בדרך צחות פירש מתוק מדבש:

יש לפעמים שאדם מגדב סכום גדול לצרכי ציבור כגון הקמת בית הכנסת וכיוצא בו, ואינו רוצה שיעוד אדם ישתתף עמו, מאחר שהמנהג לקבוע 'לוח זיכרון' בו נחקקים שמות התורמים, והלה אינו רוצה שליד שמו שבלוח הזיכרון יכתבו גם שמות אחרים, שע"ז יקטן שמו, ולכן רוצה שיתן רק הוא ולא יתנו אחרים.

ולכן בתרומת המשכן אמר הכתוב "ויקחו לי" - ופרש"י לי לשמי, שלא יופיעו כלל שמות נדבנים, רק שמי - שם ה', ואז יהיה "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" שכולם יוכלו להתנדב.

במדבר יהודה (בפרשתנו)

יחדיו היו רק תשעה אנשים ולא מצאו עשירי להשלים המנין.

היה עמהם גם קטן אחד שלא הגיע לעול תורה ומצוות, על כן הציע אחד המתפללים שיסבירו לקטן 'פאר וועמען מ'דאווענט' (לפני מי מתפללים), שבכהאי גוונא כאשר יודע למי מתפללים, אפשר להקל ולצרפו למנין, כמבואר בש"ע (סימן נה סעיף ד'). ניגש אליו אחד המתפללים, והתחיל להסביר לו שהשליח ציבור 'דאווענט פאר דעם עמוד'... (יורד ומתפלל לפני התיבה של הש"ן).

נענה הצדיק ואמר: עתה חסד שנים למנין...

לקט דברים של טעם

ויכתב בהם רק 'שמי'...

ויקחו לי תרומה (כה, ב). ופרש"י לי לשמי.

מסד מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

פניני אביר יעקב

(כה, א.)

יש לדקדק שאמר בתחילה "ויקחו" בלשון נסתר, ואח"כ אמר "תקחו" בלשון נוכח. וי"ל דטבע הנותן להיות עינו רע בהמקבל, וכמו שמספרים מהגאון הקדוש בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל שה' רגיל לחלק הרבה מעות בכל יום, ופעם אירע שרצו בני ביתו של הגאון לקנות עוף ולא יכלו לקנות מחמת יוקרו, ובאותה מעמד היתה עניה אחת שהיתה רגילה לקבל מעות מידי שבוע מהד"ח וקנתה העוף.

וסיפרו בני ביתו להגה"ק מצאנז שקנתה העוף ביוקר והעניה מבזבזת הכסף על מותרות. אמר הדב"ח שמכאן ואילך יוסיף ליתן לה יותר ממה שנתן לה עד עכשיו, מאחר שצריכה לקנות עופות שדמיהם יקרים.

ובזה יש לפרש "ויקחו לי תרומה", דהיינו מסתם בני אדם טוב יותר שיקחו (העניים) בדרך הסתר, שלא ידע הנותן מי המקבל פן ירע עינו בהעני, אבל "מאת אשר ידבנו ליב" תוכלו ליקח וידעו מי המקבל והוא לא ירע עינו בהעני, ולזה אמר "תקחו" בלשון נוכח.

גבעת שאול (להגה"צ רבי שאול בראך אב"ד קאשו)

נפשות, מיד אמר הקב"ה "ויקחו לי תרומה" כלומר על ידי קבלת התורה תצטרכו ליתן ממון, ובודאי לא יהיה כל כך דוחק עוד.

שיח צדיקים - בפרשתנו

לנדיב לב – מותר לדעת מי המקבל

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי

'ויקחו לי תרומה' – בשעת מתן 'תורה'

ויקחו לי תרומה (כה, ב) במדרש (תנ"ד"א רבה יז, ט) בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה. פירש הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושלים בדרך הלצה, דבשעה שששים רבוא אנשים דחקו את עצמם לומר למשה נעשה ונשמע, היו ממש סכנת

סגולה השבוע

סגולה להבנת התורה ללמוד פרשת המנורה

כתב הר"ק ה'בני יששכר' זצ"ל בספרו אגרא דפרקא (אות קע"ב) וז"ל: "ונראה לי בסגולה, כשהאדם אינו מבין איזה דבר בתורה יאמר פרשת המנורה בתורה ויאירו עיניו עכ"ל.

ויש לציין בזה לדברים נפלאים שכתב השפת אמת זי"ע בפרשתנו בפרשת המנורה, "ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה" וגו' (כה, לא). וברש"י תיעשה מאליה לפי שהיה משה מתקשה בה א"ל הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה. ולהלן (פסוק מ) "וראה ועשה" פרש"י מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש. והקשו המפרשים אם המנורה נעשתה מאליה, למה נתקשה בה משה עד שהיה צריך הקב"ה להראות לו מנורה של אש. ומבאר השפת אמת זצ"ל (שנת תרל"א) ביסוד נפלא בעבודת ה': שבאמת אין בכוחו של אדם לעשות רצונו יתברך בשלמות, אלא שעל ידי רצון האדם בלב ונפש לעשות רצון קונו. עוזרים לו מן השמים שימלא את חפצו. רצון האדם משפיע שהדבר ייגמר מעצמו. והנה משה התקשה לדעת, מה הוא רצון ה' במנורה, והראה לו ה' מנורה של אש, ומאחר שחפץ לעשות רצונו יתברך, אלא שהיה זה למעלה מכוח האדם להוציא אל הפועל – נעשתה מאליה.

ומביא השפ"א שכע"ז פירש זקינו הגה"ק בעל החידושי הר"ם זצ"ל: לשון חז"ל (מגילה ו:) "יגעתי ומצאתי – תאמין", ולכאורה הרי מציאה היא בהיסח הדעת, ומה שבא ע"י יגיעה לא שייך לומר עליה שהיא מציאה, אלא שאי אפשר להשיג האמת אפילו ע"י יגיעה, מכל מקום כשהאדם מתייגע נתנו לו השי"ת במתנה ובדרך מציאה עכ"ד.

ובזה יש להבין, מדוע דווקא פרשת המנורה היא סגולה להבנת התורה, דבא לרמוז על היסוד הנ"ל של השפת אמת.

היתה רק ההתחלה. מאמריקאי שלמד בבית ספר גויי וגדל בבית חילוני לגמרי, הוא הפך לבעל תשובה גמור.

הוא שינה את אורחות חייו מהקצה אל הקצה, עד שהיה לאדם חדש, יהודי חרדי עובד השם בכל מאודו.

באחד הימים ביקשו ממנו המתפללים הסבר. "מה משך אותך בהגבהה של ספר תורה דווקא?" שאל אותו אחד מהם.

והוא הסביר: "נולדתי בבית מנותק מיהדות.

אומנם סבתי זכרונה לברכה היתה צנועה וצדקת, אך הורי הרחיקו לכת. למדתי בבית ספר גויי, ועברתי את המסלול הרגיל של אמריקאי ממוצע.

במפעל שבו אני עובד מארגנת ההנהלה של המפעל מידי פעם טיולים לכל העובדים, כל פעם במדינה אחרת בעולם. באחת השנים נסענו למזרח התיכון, והתאכסנו בבית מלון בירושלים. בכל יום הלכנו למקום אחר. בשבת בבוקר ירדתי למטה, לכניסה, ושאלתי את החברים מה יש היום? והם אמרו: היום שבת. לאן הולכים? לבית הכנסת.

**בשבת הבאה הוא
כבר נכנס, הראו
לו איפה אוהזים,
מה מתפללים,
מה קוראים,
ולאט לאט הוא
הפך למתפלל מן
המניין. התפילה
בשבת היתה
רק ההתחלה.
מאמריקאי שלמד
בבית ספר גויי
וגדל בבית חילוני
לגמרי, הוא הפך
לבעל תשובה**

הלכתי לבית כנסת ברחביה. הלבוש שלי לא התאים לבית כנסת ולכן נכנסתי לעזרת הנשים שהיתה ריקה. עמדתי והתבוננתי. זמן קצר אחרי שנכנסתי סיימו המתפללים את קריאת התורה ועשו הגבהה לספר התורה. באותו רגע קרה לי משהו שאי אפשר להסביר. בעוד אני מתבונן ביריעה הפתוחה שבין עצי החיים, אני חש בהתרגשות עזה, כאילו פונה אלי מלאך מהשמים ואומר לי: כמה צדיק אתה, כמה אני אוהב אותך, זו היתה בת קול פנימית חזקה ועוצמתית. משהו שעלה בתוכי בלי שום הקדמה לפני כן. תחושה כה נעימה של אהבה עטפה אותי. חוויה כזאת לא חוויתי מעולם. שבוע הנופש הסתיים, חזרנו לקלייולנד, לחיים האמריקאים הרגילים ולעבודה במפעל, אבל ידעתי שאני מוכרח לראות עוד פעם איך

מרימים ספר תורה ומסובבים אותו באוויר. בירדתי איפה ישוב באזור בית כנסת, וככה הגעתי לכאן קודם לראות הגבהה מבחוץ, אחר כך מבפנים, והמשך ידוע".

הסיפור הפליא את השומע. "כל ההתעוררות שלך הגיעה מהגבהה של ספר תורה?" - "כן".

"באיזה בית כנסת זה היה?" שאל המתעניין.

"בית כנסת ברחביה של הרב שר".

הדברים היו לחידה. האיש ששמע את הסיפור הבין כי יש דברים בגו. ייתכן שבאותו ספר תורה טמון סוד כלשהו. הוא הגיע לרב שר ושאל אותו: "אולי תזכור באיזה ספר תורה קראו בפרשה המסוימת ההיא בקיץ?" הרב זכר וסיפר: "זה ספר תורה מיוחד. בתחילת דרכי הייתי רב בבית כנסת בקלייולנד, וראיתי שיש להשיג בדחיפות ספר תורה כשר. אמרו לי שספר תורה מהודר כמו שאני מחפש עולה ששת אלפים דולר. בימים ההם היה זה סכום עצום.

במפעל שבו אני עובד מארגנת ההנהלה של המפעל מידי פעם טיולים לכל העובדים, כל פעם במדינה אחרת בעולם. באחת השנים נסענו למזרח התיכון, והתאכסנו בבית מלון בירושלים. בכל יום הלכנו למקום אחר. בשבת בבוקר ירדתי למטה, לכניסה, ושאלתי את החברים מה יש היום? והם אמרו: היום שבת. לאן הולכים? לבית הכנסת.

הלכתי לבית כנסת ברחביה. הלבוש שלי לא התאים לבית כנסת ולכן נכנסתי לעזרת הנשים שהיתה ריקה. עמדתי והתבוננתי. זמן קצר אחרי שנכנסתי סיימו המתפללים את קריאת התורה ועשו הגבהה לספר התורה. באותו רגע קרה לי משהו שאי אפשר להסביר. בעוד אני מתבונן ביריעה הפתוחה שבין עצי החיים, אני חש בהתרגשות עזה, כאילו פונה אלי מלאך מהשמים ואומר לי: כמה צדיק אתה, כמה אני אוהב אותך, זו היתה בת קול פנימית חזקה ועוצמתית. משהו שעלה בתוכי בלי שום הקדמה לפני כן. תחושה כה נעימה של אהבה עטפה אותי. חוויה כזאת לא חוויתי מעולם.

את הסיפור הבא סיפר יהודי חשוב תושב שכונת גאולה. שבת בבוקר. יהודים עטופים בטליתות לבנות מתנועעים בתפילה. מבחוץ נשמע קולו של מנוע מכונית מתקרב. אדם כבן ארבעים יוצא משם, ומחפש לו פינה מתאימה כדי שיוכל לעמוד ולהשקיף אל תוך בית הכנסת. המתפללים אינם

מתרגשים, זה קורה לפעמים. בקלייולנד יש יהודים מכל הסוגים וגם גויים שמתעניינים לפעמים בנעשה בפנים.

האדם שייצא מהמכונית עומד באותה פינה ומסתכל, ומסתכל, ומסתכל, הוא לא זז משם.

מגיעים לקריאת התורה, שבעה קרואים עולים, המפטיר גם הוא מסיים, והנה מגיעה ההגבהה.

הכל נעמדים, 'משה אמת ותורתו אמת', רגע אחרי ההגבהה שוב לא רואים את האיש מהחלון, הוא נעלם.

בשבת הבאה שוב מגיע אותו אדם במכוניתו, נעמד מבחוץ, משקיף, ומיד אחרי ההגבהה הוא מתניע את רכבו ונעלם. המחזה חזר על עצמו שוב ושוב, והוחלט כי יש לעשות סוף לדבר. אחד מהגבאים יצא אל האדם שחיכה בחוץ ואמר לו:

"כאן זה בית כנסת אורתודוקסי. אנחנו שומרים שבת, ובשבת אין לנסוע".

"ככה?" האיש נבוך, הוא לא התכוון להפריע.

"בסדר, אבוא לכאן ברגל". בשבת הבאה עשה האיש את דרכו ברגל מביתו שבמרחק כמה קילומטרים הגויים. הוא קם לפנות בוקר כדי שיוכל להגיע לשטח בית הכנסת, להיעמד בפינה כלשהי בחניה ולהציץ לכיוון ספר התורה בשעת ההגבהה. "למה תעמוד בחוץ?" שאלו אותו כמה מהמתפללים, "בוא תיכנס".

בשבת הבאה הוא כבר נכנס, הראו לו איפה אוהזים, מה מתפללים, מה קוראים, ולאט לאט הוא הפך למתפלל מן המניין. התפילה בשבת

במוצאי השבת התקבלה הודעה נוספת: איש רב פעלים וצאצאים נכבד בעמיו הלך לעולמו וצאצאיו מבקשים הלוויה מיד. בשיקול דעת מהיר הוחלט שהלוויתו של זה תיערך קודם, והלה, מערב שבת, ימתין עוד קמעה עד שתסתיים הלוויה זו. "יתכן שהייתה זו החלטה לא נכונה" – אמר המספר, והוסיף בקשת מחילה – "אבל כך היה נראה נכון באותה השעה. הלווייתו נדחתה לאחר לוויית הנכבד האמור".

ובהלווית אותו נכבד – דרשות והספדים כיד ה', וההלוויה מתארכת עוד ועוד, עד אחר חצות הלילה. רק זמן מה אחר חצות נתפנו אנשי הח"ק לעסוק בלוויית האיש הפשוט המדובר.

אכן – בשעה כזו צצה בעיה לא פשוטה: מנן להלוויה אין, ועשרה אנשים מנן? ניסו ללקט מכאן ומשם, אך לא הצליחו, אולי בגלל הסערה הגדולה והגשם העז שניתך, אולי בשל השעה המאוחרת. מה עושים?!

החלו עוברים מבית-כנסת למשנהו בחפזם אחר מתנדבים שיזילו בטובם להשלים למנן. משהגיעו לבית הכנסת ברחוב יואל, בשיטבילאך של סאטמאר

מול ישיבת אור החיים הנודעת, ראו חבורת אברכים יושבת לסעודת מלווה מלכה. ביקשום להילוות אליהם, שניים הסכימו. אך חסר עוד אחד למנן.

והנה בקרן זוית קלטה עינים יהודי רוכן על תלמודו בעיון, היה זה מלמד תשב"ד שהכין את שיעורו כדרך המלמדים בשקידה ובחיות.

פנו אליו וביקשו ממנו להצטרף, והלה הסכים בשמחה לקיים מצווה גדולה זו שבאה לידי.

תוך זמן קצר כבר ניצבו כולם סביב הקבר וקיימו הכל כדת וכדין. והנה לאחר סתימת הגולל שלפה האלמנה הבוכיה מתיקה פתק קטן צהוב ואמרה: "כאן צוואת בעלי ז"ל, ועתה אקריא הרשום בה: 'נא לסובב על קברי ג' פעמים ולשיר את המזמור בר יוחאי עד תומ'... אנשי הח"ק הביטו זה על זה בתימהון: בקשה כגון זו משכיב מדע, מעולם לא שמענו... אך כמובן, פנו לקיים את בקשתו.

החלו לשיר "בר יוחאי", אך משהגיעו לבית השלישי נדם קולם... שכוו את ההמשך. הביטו זה על זה בבושת פנים: מה יהיה, איך נקיים את צוואת הנפטר? אך ישועתם לא בוששה לבוא: לפתע שלף המלמד שנכח במקום דבר מה מכיסו בשמחה, וקרא: "הנה, יש לי בכיסי פיוט בר יוחאי". פתח דף מקומט שכמו נקרע מסידור, ועליו מילות השיר "בר יוחאי". עתה יכלו להשלים את בקשת הנפטר ולהשלים את שירת הפיוט סביב הקבר עד גמירא, אולם לא יכלו לכבוש את פליאתם באוזני המלמד: "מנין לכבודו פיוט 'בר יוחאי' בכיסו, כשל"ג בעומר כה רחוק...?"

השיב המלמד: אכן נס הוא שהדף נמצא בכיסי, כמו עצם הדבר שאני נוכח כאן בכלל. בדרך-כלל אינני נוהג לצאת מביתי במוצאי שבתות, אך הפעם, עקב הלחץ ששרר מצאתי שאיני יכול ללמוד בבית כשורה, וביקשתי ללכת לחדר הקבוע שבו אני לומד, בת"ת באבוב

אספתי את הגבאים כדי לדון בדרכים להשיג את הכסף, והנה אחד מהם נזכר כי בעיר מתגוררת אישה צדקה, זקנה, חובשת מטפחת צנועה, לבושה בדיוק כמו הסבתות הצדקניות שהיו באירופה. מידי יום היא יוצאת והולכת בין החנויות כשבידיה קופסא גדולה, והיא מקשקשת במטבעות ומבקשת צדקה עבור ישיבת פעליך. "היא מתמידה מאוד באיסוף הכספים, ונראה שיש בידה כסף רב", אמר הגבאי, "אהבת התורה שלה רבה מאוד, היא בוודאי תסכים להירתם לרכישת ספר תורה".

יצרנו קשר עם האישה, וזו אמרה: "אני מסכימה לקחת על עצמי את כל התשלום של ספר התורה, בתנאי אחד. נולד לי נכד פג, והוא נמצא בפגיה במצב קשה מאוד. אני מבקשת שהמי שברך הראשון שיברכו בעת שיקראו בתורה יהיה לטובת הנכד שלי".

הסכמנו לתנאי. בו במקום נתנה האישה צ'ק על סך ששת אלפים דולר, ספר התורה נקנה, והמי שברך הראשון היה לטובת הנכד. אכן, תוך מספר ימים הוא יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי. ספר התורה שתורמה האישה עלה איתי לארץ ישראל, והוא הוא ספר התורה שבו קראו באותה שבת.

הנכד הפג גדל והיה לאיש. ארבעים שנה לאחר המי שברך הראשון הגיע לבית הכנסת, פגש את ספר התורה שתורמה סבתו והפך לבעל תשובה אמיתי.

(גל קבלת שבת מתוך הספר של הרב נקר)

"כאן צוואת בעלי ז"ל, ועתה אקריא הרשום בה: 'נא לסובב על קברי ג' פעמים ולשיר את המזמור בר יוחאי עד תומ'... אנשי הח"ק הביטו זה על זה בתימהון: בקשה כגון זו משכיב מדע, מעולם לא שמענו... אך כמובן, פנו לקיים את בקשתו.

החלו לשיר "בר יוחאי", אך משהגיעו לבית השלישי נדם קולם... שכוו את ההמשך. הביטו זה על זה בבושת פנים: מה יהיה, איך נקיים את צוואת הנפטר? אך ישועתם לא בוששה לבוא: לפתע שלף המלמד שנכח במקום דבר מה מכיסו בשמחה, וקרא: "הנה, יש לי בכיסי פיוט בר יוחאי". פתח דף מקומט שכמו נקרע מסידור, ועליו מילות השיר "בר יוחאי". עתה יכלו להשלים את בקשת הנפטר ולהשלים את שירת הפיוט סביב הקבר עד גמירא...

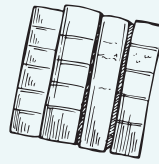
יום ז' באדר, יום פטירת משה רבנו ע"ה (שלפי חלק מהשיטות מציינים תאריך זה באדר א' בשנה מעוברת).

כידוע ביום זה נהגו אנשי החברא קדישא לצום ולבקש מחילה מהנפטרים, ובמוצאי הצום נערכת סעודה ברוב עם בהשתתפות אנשי החבורה, ובדיברות קודש ובחיזוק חברים.

באחת מן הסעודות הללו סיפר אחד החברים את המעשה הבא:

היה זה ערב שבת קודש בשעת צהריים, כשהגיעה הודעה על יהודי פשוט שנפטר בשיבה טובה, ואלמנתו מבקשת לערוך לו הלוויה. וכאן התנצל המספר בשם אנשי הדגל ואמר: "אולי אם היה זה איש נכבד יותר לא היינו עושים כן, ואכן מבקשים אנו מחילה, אך אנו דחינו בסבלנות ובנימוס את מועד ההלוויה למוצאי שבת, מפאת דוחק היום".

שברחוב הסמוך, אלא ששם בדיוק נערכו אי-אלו תיקונים ונוכחותי הפריעה – סרתי אפוא לביהמ"ד סאטמאר, אלא שבדרך לכדה עיני פיסת נייר מונחת על הכביש, ומשהרמתי מחשש גניזה ראיתי כי צדקתי: פיסת דף מתוך סידור היתה זו, ובה הזמר 'בר יוחאי'. שמתי את הדף בכיסי כדי להניחו בגניזה ונכנסתי לבית המדרש ללמוד, ושם מצאתם אותי וביקשתם שאבוא להשלים מנין..."

"אין זאת אלא", אמרו האנשים בפליאה זה לזה, "שבפני איש צדיק גדול אנו עומדים, אולי מל"ו צדיקים הוא, שכה הרבה הקב"ה לגלגל שתהא לוייתו דוקא בשעה מאוחרת של מוצ"ש, ודווקא באופן כזה שיימצא שם המלמד שטרם מסיבה בלתי צפויה לצאת מביתו, ומסיבה בלתי תלויה ללמוד דוקא בביהמ"ד סאטמאר, ובדרך מצא לפתע את הדף הזה... אין זה כי אם דבר פלא שכך השגיח הקב"ה שיתמלא רצון הנפטר."

החליטו אפוא לסור לביתו בימי השבעה ולתהות על קנקנו. אולם כשסרו אל הבית ראו כי לא מיניה ולא מקצתיה. מן הבית ניכר כי לאו דווקא צדיק גדול היה הנפטר, החפצים שבבית העידו על יושביו כי מפשוטי עם ישראל הם, וכי לא דקדקו אתו בכל כדבעי. אז מהו אם כן פשרו של הנס? שאלו בעדינות את האלמנה: מדוע ביקש המנוח בקשה זו, לשיר "בר יוחאי" סביב קברו?

הסבירה האשה וסיפרה: "בעלי ז"ל נהג בכל ליל שבת, מזה עשרות שנים באופן קבוע, לזמר לכבוד התנא רבי שמעון. ועם פטירתו אמר: 'מנהג אחד יפה היה לי, מנהג קדוש, אבקש שגם בעת קבורתי ימשיכו המנהג לכבוד התנא וישירו את הפיוט'."

(תהילתו בקהל חסידים)

טענותיו לא עניינו את מנהל החצר. הוא הניף את שוטו לעבר היהודי והציע לו להסתלק מיד מהמקום. באין-ברירה לקח עמו חיים-שמעון את הסחורה ופנה לאכסניה סמוכה, כדי לתכנן את צעדיו. חשד כבד עלה בליבו כי זו תחבולה של בנדיצקי, וכי זה החליט על דעת עצמו לבטל את החוזה. בינתיים נודע באחוזה הפריץ כי היהודי הביא את הסריגים ומנהל החצר שילח אותו. הפועלים הרימו את קולם והתלוננו על הקור העז ועל המחסור בלבוש חם, עד שהתגלגלו הדברים לאוזני ורביצקי. בשצף-קצף ציווה לקרוא לבנדיצקי, ובה-בעת שלח לקרוא לחיים-שמעון.

תושביה היהודים של העיירה ליאדי נהנו מיחס של כבוד בימי הפריץ הזקן. רבים מהם מצאו את פרנסתם בתחזותיו הרבות. במיוחד נחקקה בזיכרונם השתדלותו של הפריץ לטובת היהודים לאחר מה שכונה 'השרפה הגדולה'.

זה היה לפני יותר משלוש-מאות שנה. בעיירה ליאדי פרצה דלקה והיא התפשטה במהירות, וכליתה את מרבית בתי העיירה. רבים נהפכו באחת לעניים חסרי-כול ונטולי קורת-גג.

עקב מצב החירום שנוצר יצא רב העיירה, בראש משלחת ממכובדי הקהילה, להיפגש עם הפריץ ולבקש את עזרתו. הפריץ הזקן קיבל אותם בסבר פנים יפות ונרתם לעזרתם. הוא הורה לאנשיו להביא מן היער חינם אין-כסף כמות ענקית של גזעי עצים, להקמת בית-

המדרש מחדש, ולבניית בתים בעבור העניים. אולם תקופת עדנה זו הסתיימה עם מות הפריץ הזקן. את מקומו תפס בנו, ורביצקי, פריץ צעיר וקפריזי, שהתברר שהוא כעסן ובעל שיגעונות. חייהם של היהודים נעשו קשים במיוחד עם מינויו של מנהל המשק החדש, יאן בנדיצקי, שהחליף את המנהל היהודי הקודם, ר' אהרן-יוסף.

בנדיצקי זה היה שונא ישראל מושבע ורע ליהודים. מאז החל לנהל את האחוזה פוטרו יהודים רבים. תקופת סבל זו ליהודי ליאדי והסביבה נקטעה באחת בזכות מאורע ששינה באחת את יחסו של הפריץ הצעיר אל היהודים.

בעיר דוברומיסל התגורר סוחר סריגים יהודי, חיים-שמעון שמו. הוא היה תלמיד-חכם ואדם שנון ותקיף. לסריגים שלו יצאו מוניטין בכל הארץ.

החורף התקרב והפריץ ביקש להצטייד בסריגים חמים בעבור מאות עובדיו. בירורים שעשה העלו כי אין תחליף לסריגים של היהודי מדוברומיסל. כיוון שכך נשלח בנדיצקי, מנהל החצר, לדוברומיסל כדי להזמין מאתיים סריגים אצל חיים-שמעון.

בתחילה התנהל הכול כשורה. חיים-שמעון מסר לידי בנדיצקי מקצת הסריגים, שהיו במלאי. הוא חתם על חוזה שבו התחייב לספק את הסחורה כולה עד מועד נקוב, ולהביאה בעצמו אל חצר הפריץ.

חיים-שמעון שמח על ההזמנה הגדולה, שהבטיחה לו רווח נאה, אולם גם חשש ממצב-רוחו של הפריץ. לכן השתדל בכל כוחו שהסריגים ייוצרו באיכות הגבוהה ביותר. הוא גם שילם יותר לעובדיו, כדי שהסריגים יהיו מוכנים עוד קודם המועד שנקבע. כך קיווה שהפריץ לא ימצא שום עילה לתלונה או לכעס.

בבוא היום בא חיים-שמעון לאחוזה הפריץ והסחורה המוכנה עמו.

לתדהמתו זכה לקבלת פנים שלא ציפה לה. מנהל החצר בנדיצקי הודיע לו כי הפריץ ביטל את העסקה ודרש ממנו לעזוב מיד את האחוזה.

חיים-שמעון דרש לפגוש את ורביצקי עצמו. "לא אכפת לי על הסחורה, אך רצוני לדעת איזה פגם מצא בה", טען באוזני בנדיצקי.

טענותיו לא עניינו את מנהל החצר. הוא הניף את שוטו לעבר היהודי והציע לו להסתלק מיד מהמקום. באין-ברירה לקח עמו חיים-שמעון את הסחורה ופנה לאכסניה סמוכה, כדי לתכנן את צעדיו. חשד כבד עלה בליבו כי זו תחבולה של בנדיצקי, וכי זה החליט על דעת עצמו לבטל את החוזה.

בינתיים נודע באחוזה הפריץ כי היהודי הביא את הסריגים ומנהל החצר שילח אותו. הפועלים הרימו את קולם והתלוננו על הקור העז ועל המחסור בלבוש חם, עד שהתגלגלו הדברים לאוזני ורביצקי. בשצף-קצף ציווה לקרוא לבנדיצקי, ובה-בעת שלח לקרוא לחיים-שמעון.

הפריץ פנה אל בנדיצקי ושאל מדוע סירב לקבל את סחורתו של חיים-שמעון. זה החל לענות, אך הפריץ השתיק אותו בחרפות

הוא הניף את שוטו לעבר

היהודי והציע לו להסתלק מיד מהמקום. באין-ברירה לקח עמו את הסחורה ופנה לאכסניה, כדי לתכנן את צעדיו

סיפורי צדיקים

מעשיות ולקחים מאלפים מצדיקי הדורות

המדרש לביתו. אז הגיע לאזניו סיפור זה, ומיד החליט: 'חבר אני לכל אשר יראוך, גם אני אצטרף לחברת 'שומרי פיהם ולשונם מלדבר בעת קריאת התורה, ואולי בזכות זאת אזכה לזרע של קיימא.

בצפרא דשבתא הארון הקודש נפתח, מוציאים ספר התורה, והוא כאלם לא יפתח פיו. לא בקלות הגיע לו קבלה זו, הוא לא מהאנשים הנחבאים אל הכלים, הוא היה מהאנשים הרועשים סביבם, מהאנשים הרגילים לשבת בחבורה...

וכיון שסגר פיו... הסתכלו עליו בצורה מוזרה: אה! ביזט מיר געווארן א פרומער... אבל קבלה זו קבלה, הוא לא נבהל מפני המלעיגים עליו! הוא רצה לעשות לעצמו סימן ההצליח ה' דרכו אם לא, במוצ"ש התיישב ורשם לעצמו פיתקא בזה"ל: "בשבת קודש פרשת כי תשא סיפר לי ר' משה מה שאמר הרבי שליט"א שיזהר לשמוע קריאת התורה בלי דיבור אפלו בין גברא לגברא, ובזכות זאת יזכה להיפקד בזרע של קיימא. ובעזה"ש"ת התחלתי למחרתו להיזהר בזה, כן יעזור השי"ת להלאה".

את הפתק הניח בתוך החומש שלו אצל פרשת כי תשא. והנה, ראה זה פלא: אחרי שנה, בפרשת כי תשא, נולדה לו בת למזל טוב. בדיוק באותו יום שקיבל על עצמו להיזהר בדבר זה, באותו יום לשנה שלאחריה עמד על הבימה, בשמחה ובטוב לבב, ונתן שם לבתו שנוולדה לו למזל טוב.

הלה סיפר בהתרגשות, שכל הרואה ושומע יראה בחוש כי מן השמים מחשיבים מאד למצווה זו, ובפרט שהניסיון קשה עד למאד, על כן בשכר זאת כנראה שומעים לתפילתם של אותם הנזהרים בזה, וכל אחד רואה בחוש נסים גלויים בעניין זה. הוא ביקש לפרסם דבר זה בקרב כל ישראל, למען ידעו דורותיכם כי שכרה הרבה מאוד על פי פעלו, להיפקד בכל מילי דמיטב.

עד כאן מה שנכתב בגליונו 'קנין תורה' בשנה שעברה 'פרשת כי תשא' תש"פ.

בשבוע זה התקשר אלינו אחד הקוראים, ובהתרגשות רבה הוא מוסיף על השדרות סיפור נוסף. וכך סיפר:

"גליון של פרשת כי תשא תש"פ, הגיע אלי בשנה שעברה בליל שבת קודש פרשת כי תשא, קראתי הסיפור והתרגשתי מאד, הרי גם אני, כבר כמה שנים אחרי חתונתי, עדיין מצפה ומחכה בכליון עינים להושע בזש"ק.

הגעתי לביתי הריק מילדים. וסיפרתי לבני ביתי הסיפורים הנ"ל, והכרזתי: "הנני מקבל עלי קבלה זו שלא לדבר בשעת קריאת התורה גם לא בין גברא לגברא, בזכות זה הנני מקוה להיפקד בדבר ישועה ורחמים".

יצוין, שהיה באותו שבת שבת עליה - 'אויפרוך' של אחי הקטן, והתקבצו כל בני המשפחה להשמחה, שנערכה אי שם בין חצר בית המדרש ובין הגוהטראות... והנשים באופן מצומצם בעזרת נשים המאולות... המצב היה אז בתחלת מצב הקורונה. וגם היה הרבה ממה לדבר, בפרט כשנמצאים לא במקום הקבוע בביהכ"נ... תאמין לי, היה לי קשה מאד לעצור בדיבורי, אבל מה לא עושים בכדי להיפקד בזש"ק. אין צורך לסיים הסיפור, שכעבור שנה, בשנת תשפ"א, זכיתי לחבוק בן ולהכניסו בביתו של אברהם אבינו.

אשריכם! אשריכם שאתם מזכים את הרבים. זכות הרבים תלויה בכסם".

(גליון קנין תורה)

ובגידופים, בעודו מצליף בו במגלבו. הוא פנה אל היהודי ואמר כי הוא מעריך את העובדה שסיפק את ההזמנה קודם המועד שנקבע, ולכן הוא רוצה להכפיל את ההזמנה, ואף להוסיף לו זהוב על כל סריג.

הפריץ ביקש לצאת ולראות בעצמו את הסריגים וכן לבדוק את רישום התשלומים עבור הסחורה. לאחר שמישש ובדק את הסריגים והם מצאו חן בעיניו מאוד, ציווה להכניס את הסחורה למחסן בנוכחותו. פניו של בנדיצקי, המושפלות ממילא, החווירו.

כאשר התחיל חיים-שמעון להכניס את הסחורה החדשה לצד זו הישנה, הזדעק וקרא: "הסריגים הישנים אינם שליו! זו סחורה ירודה, שערכה אינו מגיע אף למחצית מחיר הסריגים של".

הפריץ נדהם והחליט לחקור את העניין ביסודיות. הוא ביקש לקרוא לשניים מעובדיו, שליו את בנדיצקי במסעו לדוברומיסל, לעריכת ההזמנה. הוא התחייב לפניהם כי אם יאמרו את האמת לא יאונה להם כל רע.

בפיק-ברכיים סיפרו השניים כי בנדיצקי מכר את הסחורה שקיבל מחיים-שמעון, ובמקומה קנה סחורה זולה. עם זה דיווח כי מחיר הסריגים שקנה היה יקר מכפי ששילם בפועל לחיים-שמעון. כך הרוויח מכל הכיוונים...

בנדיצקי סולק מתפקידו ונענש קשות, ובתוך כך השתנה יחסו של הפריץ הצעיר אל היהודים. הפריץ הופיע בבית-הקהל בליאדי, ביקש את סליחת היהודים והזמין אותם לשוב אל אחוזותיו.

(גליון שיחת השבוע)

בשבוע זה התקשר אלינו אחד הקוראים,

ובהתרגשות רבה הוא מוסיף על השדרות סיפור נוסף. וכך סיפר: "גליון של פרשת כי תשא תש"פ, הגיע אלי בשנה שעברה בליל שבת קודש פרשת כי תשא, קראתי הסיפור והתרגשתי מאד, הרי גם אני, כבר כמה שנים אחרי חתונתי, עדיין מצפה ומחכה בכליון עינים להושע בזש"ק. הגעתי לביתי הריק מילדים. וסיפרתי לבני ביתי הסיפורים הנ"ל, והכרזתי: "הנני מקבל עלי קבלה זו שלא לדבר בשעת

מעשה נפלא אירע אצל יהודי אחד אשר המתין שנים רבות להיפקד בזרע של קיימא. בצר לו נכנס לרבו שליט"א, ונפשו בשאלתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים. ענה לו רבו: "עם איז דא א מצוה נישט צו רעדן ביים ליינען. אבער אזוי ווי ליידער איז עס נפרץ געווארן ביי מענטשן, איז עס מסוגל במיוחד געהאלפן צו ווערן. זיי זיך מקבל מהיום והלאה נישט צו רעדן ביים ליינען, אפילו בין גברא לגברא, און אפילו בדברי תורה, ובזכות דעם וועסט דו געהאלפן ווערן (-יש מצוה לא לדבר בקריאת התורה. לצערנו העניין נפרץ, ולכן זה מסוגל להיושע! תקבל על עצמך מהיום והלאה לא לדבר אפילו בין גברא לגברא, ואפילו בדברי תורה, ובזכות זאת תיוושע).

ברכת הצדיק נתקיימה במלואה, ובזכות ששמר פיו ולשונו מלדבר בעת קריאת התורה זכה כעת חיה ולאשתו בן.

והנה האיש הזה סיפר המעשה לחברו, וחברו לחברו, עד שהגיעו הדברים לאדם אחד שאף הוא היה זקוק לזרע של קיימא.

היה זה בליל שבת קודש פרשת כי תשא, בעת הליכתו בדרכו מבית

פנינים על הפרשה:

מורא ופחד מקדושת בית הכנסת

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אפשר לרמז דנקדות מקדש הן נקדות 'יראה', להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישב שם במורא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברגש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם. וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כח יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והיושב בו צריך לישב במורא גדול ובקדושה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ופרש רש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה:

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ח ח) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, הכונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפני כבודך המצוי שם לישב במורא ופחד. וזה שאמר 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך', דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אכנס ביראה, וכל ישיבתי שם ביראה, וזהו 'אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך':

(מחשוף הלבן פרשת תרומה)

מורא בית הכנסת והשכמה לתפילה

בראשית (בראשית א א). אותיות 'בית ראש', לרמז על בעל תשובה שצריך להזהר להשכים ולהעריב לבית הכנסת מדי יום ביומו, כי הוא תקון גדול לכפרת עונותיו ולקבלת תשובתו, מפני שהתפלה במקום קרוב, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'. ויותר מזה אמרו (ברכות לב:), דגדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה'. וכיון שכל כך גדול כחה של תפלה צריך להזהר בעל תשובה שלא יבטל שום תפלה:

יזהר במורא בית הכנסת

וישמר כל הדברים שאמרו חכמינו ז"ל בעניני בית הכנסת, דהינו שיהיה עליו מורא בית הכנסת לפי שהשכינה בבית הכנסת, וכיון שהשכינה שם צריך להיות עליו מורא השכינה שלא ידבר שם דברי חל רק דברי תפלה. גם יטהר מחשבתו שלא יחשב מעניני העולם, כי עקר התפלה בלב היא, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. לכן צריך שיהיה לבו פנוי מכל מחשבה, כדי שיתפלל בכונה, ולא ידלג שום תבה ויענה כראוי, ויחשב בלבו כי לא נברא כי אם לעבודתו יתברך, וינהג קדושה יתרה בבית הכנסת:

יהיה מעשרה ראשונים בבית הכנסת

וגם כן צריך שיהיה מקדים לבית הכנסת להיות מעשרה ראשונים, שגדול שכר עשרה ראשונים כדאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מז:). וגם כן צריך להתאחר שלא לצאת מהרה מבית הכנסת שלא יהיה נראה עליו כמשאוי. וזה רמזו גם כן במלת בראשית, בראשית כמשמעה שיהיה ראשון בבית הכנסת, והיא נמי אותיות 'בשארית', דהינו דצריך להשאר מהאחרונים בבית הכנסת. ובעל התשובה צריך להזהר בזה יותר:

(גני המלך, תיקון התשובה אות יא)

עצות וסגולות:

עניני ענוה (ג')

בלי ענוה לא שייך שיהיה אדם מתוקן
והנה (תקון האדם הגדול) [תקון הגדול לאדם] היא מדת הענוה, שהיא המתקנת כל מדות האדם, דבלתי ענוה לא שייך שיהיה מתקן, וכשיהיה ענו אז יהיה מוכנה לשכינה כראוי, וכל התורה והמצוות שיקים יאירו בו כראוי.

(מחשוף הלבן פרשת נח, ד"ה עשה לך)

בלי ענוה אינו משיג יראת שמים כראוי

'קדושים' גימטריא 'שפלים', שתהיו ענוים ושפלים, שהעקר הוא מדת הענוה והשפלות, שעל ידי מדה זו זוכה אדם ליראת שמים שלמה, ובלעדה אין אדם משיג יראת שמים כראוי (משלי כב ד). ובמדה זו נשתבח משה רבנו עליו השלום על כל המדות.

(מעגלי צדק אות דל"ת, ד"ה דבר)

היצר מנרה את הלומדים להתנאות בדברי תורה

יצר הרע אינו מניח שום אדם שאינו מתנהג בו, אפלו תלמידי חכמים בשעה שעוסקים בתורה מפתה אותם להתנאות איש על אחיו בדברי תורה וכ' (שבת סג). כלומר, מפתה יצר הרע אף העוסקים בתורה שנתנה בהר סיני על המדבר להתגדל ולהתתקף איש על אחיו.

(פיתוחי חותם, לך לך, ד"ה ואת החורי)

כשיודע ששכינה על ראשו – ודאי יהיה שפל

הירא את ה' צריך שיהיה מכניע וענו, והולך וראשו כפוף, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'ושח עינים יושע'. ומי גורם זה לאדם, צריך שידע וישפיל שהשכינה למעלה מראשו, ובזה לא ילך בגאווה ויהיה שפל ראש (קידושין לא. זוהר ח"ג קפז). וזה הצדיק כך עושה.

(פיתוחי חותם פרשת שלח)

הענוה – תפארת לעושיה

'ענוה שפלות הכנעה' גימטריא 'היא תפארת', דהינו זו היא תפארת האדם עם השמים והבריות כשיתנהג בענוה ושפלות. וזהו שאמר כאן דוד המלך עליו השלום דבקה לעפר נפשי, דהינו נתדבקתי במדת הענוה עד קצה האחרון ושמתני נפשי כעפר לכל בני העולם, ולכן גם אתה חייג כדברך, שכן דברת מפי כבודך שאין לך משבח ומעלה יותר מן הענוה. (מעגלי צדק אות דל"ת, ד"ה דבקה לעפר)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלקי רבי יעקב אבוחצירא ז"ע

תפילה ללא כוונה – לא מתקבלת

התפילה פ"ז, ועמק גדול יש בהם:

דוד בקש לידע שורש כל תפילה

ושואל מהקדוש ברוך הוא שילמדנו כונת כל ברכה וברכה על אמתתה. וזו היא כונתו, כלומר ברוך אתה ה' שאני מברך לך בכל תפלה הודיעני שרשה, שאדע כל ברכה על אמתתה, כדי שתהיה תפילתי מקבלת ומרצה לפני כסא כבודך. וכך הוא פרוש הכתוב, כל ברוך אתה ה' שהיא בחקיך שהם התפלות, למדני אותה כדי שאתפלל לך כראוי. וזה נמי קאי על מה שאמר (פסוק י) 'אל תשגני ממצותיך', דמיידי נמי על ברכות המצות, שלא ישנה בהם, שיהיה יודע כונת ברכת כל מצוה ומצוה על אמתתה כתקונה: (מעגלי צדק אות ב"ת)

לא יחשוב בעת התפילה אפילו בדברי תורה

ראה כי פקודיך אהבתי ה' כחסדך חני (תהלים קיט קנט). אף על גב דדבק בתורה הרבה ואינו פורש הימנה, מכל מקום בעת התפלה אינו מחשב בדברי תורה, רק דעתי עם התפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד (שבת י). וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לא), אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, שאם אינה הלכה פסוקה יהיה לבו טרוד בעיון אותה הלכה, ולא יהיה לבו שלם בתפלה. ועקר התפלה בלב, כמו שכתוב (דברים יא ג) 'ולעבדו בכל לבבכם':

וזהו שאמר ראה כי פקודיך אהבתי, דהינו, אף על גב דאני דבק בתורתך כל כך, מכל מקום פקודיך שהם תפלותיך, אהבתי, בעת התפלה אני מפנה דעתי מדברי תורה ואיני נותן דעתי כי אם בתפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד. ואף על גב דאני אוהב התפלה ונותן דעתי בה, איני סומך על זה שבשביל כך תעשה בקשותי, איני בוטח רק בחסדך הגדול שתעשה עמי חסד, וזהו שאמר כחסדך חני:

(אלף בינה קיט אות ר)

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמז על התפלה, דידוע דעקר תפלה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא ג) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ב.) איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפלה. שצריך כונה בלב בשעת התפלה, ואם אין אדם מכוון לבו בשעת תפלה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו כל עמו, אין תפלתו מתקבלת. והתפלה נקראת 'דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו:), והטעם, משום דהתפלה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעלה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא ש"ך שתעשה הפעלה הזאת כי אם בכונת הלב כראוי:

עילוי השכינה ע"י תפילה בכונה

וזהו שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, היא התפלה הנקראת דברים העומדים ברומו של עולם. והזהירם והודיעם דעקר התפלה היא בלב, וזהו מאת כל איש אשר ידבנו לבו, דהינו, מכוון לבו כראוי בשעת התפלה, ממנו תקחו את תרומתי, דהינו תקבלו את תפילתי, ומי שאינו מכוון את לבו רק הדברים מהשפה ולחוץ, לא תקבל תפלתו:

(פיתוחי חותם פרשת תרומה)

לכל תפילה יש כוונה מיוחדת עבודה

ברוך אתה ה' למדני חקיך. (תהלים קיט יב). הנה כתבנו באות אל"ף (בפסוק 'אחלי יכנו דרכי לשמור חוקיך') דמלת חקיך מדבר על התפלות, שהם חק קבוע ערב ובקר וצהרים. וכונת התפלות אינן דומות זו לזו, וכל ברכה וברכה יש לה כונה מיוחדת בפני עצמה, ואינן דומות זו לזו. וגם כן אינו דומה כונת הברכות דתפלה זו לכונת הברכות שבתפלה אחרת, וכן נמי בין חל לשבת, ובתפלות שבת בעצמם אינן דומות זו לזו, וכן בימים טובים, כמו שכתב רבנו זלה"ה (שער הכונות דרושי התפילין דרוש ה, פרי עץ חיים שער

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

מסכת מועד קטן דף כה – כט | חגיגה ב-ג

האר"י ז"ל מפניו אף שהיה מצעירי תלמידיו כיון שאמר שנכנסה בו בסוד עיבור נשמה נשמת רבי פנחס בן יאיר על ידי מעשה מצוה גדולה שעשה שהיה בסוד מעשיו של רפב"י. ולכן כתב שאין בקריאת השם ענין של העתקת הנפש, ולכן פשוט שיכולים לקרות בשמו של הנפטר גם אם נפטר אחרי שנולד הילד. אך צידד לגוף השאלה שראוי לקבור את המת לפני המילה מטעם אחר, עיי"ש.

וכתב שמעשה היה ברבינו הקדוש בעל הנועם אלימלך מליזענסק שצוה לבת אחותו אמו של בעל הבני יששכר לקרוא לבנה זה אלימלך בשמו, וכשהובא הבני יששכר אל הנועם אלימלך והוא בן ג' שנים והודיעו לו ששמו צבי אלימלך הקפיד על מה ששינו והוסיפו עוד שם אחד על שמו. ונודע עוד מזה, וכן שמענו מעוד צדיקים שציוו לקרוא בחייהם בסוף ימיהם לילד הנולד בשמותם לסגולת טובת נפש הילד, אך כתב שאין זה מטעם גלגול והעתקת הנפש אלא שעל ידי זה יוגדל הילד ויהיה לאיש עובד ה', ומהודם יתנו עליו בסגולת השם.

ולענין קריאה בשמו של אדם חי ראה עוד יאיר נתיב (ס' כג סק"ג, הובא ביפה ללב ח"ה י"ד ס' רסה סק"ו) שהביא צוואת רבי יהודה החסיד שאין לקרות שם הילדים בשם אדם שעודנו חי, ודורשי רשומות נתנו סימן על זה קראו בשמותם עלי אדמות. וכן מנהג האשכנזים. אבל הספרדים אינם מקפידים בזה וכמו שכתב בכנסת הגדולה (אה"ע ריש ס' א), וראה מה שהאריך בזה בשו"ת קול אליהו (יו"ד ס' כב).

חייב תענית לרואה ספר תורה ותפילין שנפלו

בגמ': אמר רב הונא הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב (מועד קטן כו, א). בשו"ת משפטי שמואל (ס' יב) שאל כמהר"ר יחיאל ויטאל אם יש סמך למה שאומרים העולם שמי שנפלים לו תפילין שצריך להתענות. והשיב שהתפילין יש

בעת שמחתו נאנח, מוכח שכשנולד היה רבי חנן חי ונאנח בחליו, ומבואר שקראו בשמו גם כשנולד לפני שנפטר.

ובתשובה אחרת (ס' ה) כתב התשורת שי בדבר אדם אחד שנפטר ביום שהיה צריך להכניס את בנו לברית, ונשאל אם לקבור את המת קודם או למול את הבן קודם, והשיב שיש לקבור את המת קודם. כיון שיש לקרות לבן בשם אביו, וקריאת השם היא העתקת הנפש מהמת למי שנקרא בשמו, ועל פי דברי הזהר והריקאנטי (פרשת תצא) טעם הלאו של כל תלין הוא כיון שקודם שנקבר המת אין יכולה נפשו להתגלגל ולהתקן, ולכן ראוי לקבור קודם את המת כדי שתוכל נפשו להעתיק מקומה לבנו ותמצא מנוח אשר יוטב לה. והעיר בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג ס' כז) שלכאורה דבריו סותרים לתשובה הנזכרת וגם תמוהים מיניה וביה, שאם קריאת השם היא העתקת נפש הנפטר למי שנקרא בשמו, אם כן איך יתכן לקרות בשם מי שעדיין היה חי בשעה שנולד הנולד, כמו שמסיק בתשובתו הנזכרת וכן מבואר גם בדבריו כאן וכן נהגו גם הרבה צדיקים, שהרי כבר נכנסה נפשו של הנולד לתוכו בטרם יכלה נפש המת להעתיק אליו. ואין לומר שעל ידי עיבור נשמה נכנסת בו נשמת זה שקראוהו על שמו ונוספת היא נשמתו שנכנסה אליו בלידתו, שהרי לא מצאנו עיבור נשמה של צדיק אלא על ידי זכות מעשה שזכה אדם בעצמו וכמבואר בשם האר"י ז"ל, וכמעשה של בעל המדרש שמואל שעמד פעם

קריאת שם לתינוק על שם מי שנפטר אחרי שנולד, וקריאה על שם אדם חי

בגמ': רבי חנן חתניה דבי נשיאה הוה לא קא הוו ליה בני בעא רחמי והוו ליה ההוא יומא דהוה ליה נח נפשיה פתח עליה ההוא ספדנא שמחה לתוגה נהפכה ששון ויגון נדבקו בעת שמחתו נאנח בעת חנינתו אבד חנינו אסיקו ליה חנן על שמייה (מועד קטן כה, ב).

בשו"ת תשורת ש"י (מהדו"ק ס' תרל) כתב ששמע מרב אחד שהורה שלא יקראו לתינוק בשם הנפטר כשנולד קודם פטירתו ונפטר בין לידתו לברית. וחלק עליו בתשורת שי והביא סמוכין לדבריו מסוגיותנו, עפ"י גירסת העין יעקב, שרבי חנן חתניה דבי נשיאה לא היו לו בנים וביקש רחמים והיו לו, וביום שביקש למולם מת, פתח עליו ההוא ספדנא שמחה לתוגה נהפכה וכ' בעת שמחתו נאנח בעת חנינתו אבד חנינו, וקראו לבנו חנן על שמו. הרי לפי גירסת העין יעקב נפטר האב ביום ברית המילה אחרי שנולד הבן, ואף על פי כן קראו לו על שמו. וכתב שגם לגירסת הש"ס שב'ההוא יומא דהוה ליה נח נפשיה, שמשמע שמת באותו יום שנולד בנו, מכל מקום עדיין מוכח שנולד קודם שנפטר ממה שאמר הספדן שמחה לתוגה נהפכה, משמע שכבר היתה שמחה על ידי שנולד ואחר כך נהפכה לתוגה כשמת האב. וגם ממה שהספיד אותו ההוא ספדנא ואמר

בהם קדושה גדולה וראוי להיזהר מהם, וכל זמן שהם עליו צריך שלא יסיח דעתו מהם, וכשנפילין מידו שיין בהם זלזול וכמו שאמרו בסוגייתנו שתפילין ששרפו בזרוע צריך הרואה לקרוע שתי קריעות כמו ספר תורה שנשרף, ומאחר שהם כספר תורה וכי יסתפק אדם שמי שנפל ספר תורה מידו לא יתענה. וקצת ראייה יש ממה שאמרו שהרואה ס"ת שנשרף בחלום חייב להתענות אפילו בשבת וזה יספיק לתת סמך למנהג שנהגו. והביאו בקצרה המג"א (ס"י מד סק"ה) וכתב שבמשפטי שמואל כתוב קצת סמך למה שנהגו העולם להתענות כשנפלו תפילין על הארץ והוא הדין כשנפל ס"ת ע"ש, וכתב המג"א שאין צריך להתענות על נפילת תפילין אלא כשנפלו בלא נרתיקן, אבל בס"ת שנפל צריך להתענות אפילו כשנפל בנרתיקן.

ובעיקרי הד"ט (או"ח סי' ב סט"ו) כתב בשם שדה הארץ (ח"ג סי' לא) שהרואה תפילין בקרקע ולא ראה נפילתם אינו חייב להתענות אפילו מצד המנהג, שדוקא אם נפלו מידו צריך להתענות, ואפשר גם כן שאם לא נפלו מידו אלא שענינו ראו בנפילתם יש סמך למנהג להתענות, וכמו שכתב המג"א בשם המשפטי שמואל, אבל אם לא נפלו מידו ולא ראה בנפילתם רק ראם על הקרקע אינו צריך להתענות אפילו מצד המנהג, והמחמיר על עצמו תבא עליו ברכה. ותמחו האחרונים על השדה הארץ שהרי בגוף תשובת המשפטי שמואל אין מבואר שהרואה ספר תורה ותפילין שנפלו צריך להתענות אלא שזה שנפלו בידו צריך להתענות. אמנם בגוף תשובת השדה הארץ מבואר שבאמת כתב שכן נראה משפטות דברי המשפטי שמואל שרק מי שנפלו מידו צריך להתענות ולא הרואה שנפלו, אך כתב שיש מקום לומר שמה שנקט המשפטי שמואל שנפלו מידו אינו בדקדוק אלא נקט כן כלשון השואל, ומראיתו מסוגייתנו יש להוכיח שלדעתו גם הרואה צריך להתענות, שהרי דימה דין זה לדין ספר תורה שנשרף בזרוע, ובספר תורה שנשרף בזרוע גם הרואה צריך לקרוע. וגם בתענית חלום למי שראה בחלום ספר תורה שנשרף הרי אין זה אלא רואה זלזול בספרי הקודש ואינו כמי שנפלו מידו אלא כמי שראה בנפילתם, ואף על פי כן צריך

להתענות. וכן העלה בשו"ת אמרי אש (או"ח סי' ו) שביין בתפילין בין בס"ת כל הרואה צריך להתענות כמו שצריך לקרוע כל הרואה ס"ת שנשרף.

ובתשובת השדה הארץ מבואר עוד שיש שסוברים שגם הרואה תפילין בקרקע צריך להתענות, ואף שהרואה ספר תורה שרוף אינו צריך להתענות היינו דווקא בשרוף שכבר אין לו תקנה להחזיר מה שנשרף, אבל ספר תורה ותפילין שנפלו שיש להם עוד תקנה להקים אותם מהקרקע אם כן כל זמן שלא הוקמו הרי הם כנפלו מחדש וצריך להתענות, וכתב שאין סברא זו נהירא.

והאחרונים דנו הרבה בדיני מי שנפלו ס"ת ותפילין מידו ומי שראה נפילתם אם צריך להתענות ואם יכול לפדות תעניתו בצדקה, ואכמ"ל, וראה שו"ת מהר"י ברונא (סי' קכז) ויפה ללב (ח"ב או"ח סי' תקעא ס"ח) ועוד, ובמשנה ברורה (סי' מ סק"ג) כתב שנוהגים העולם להתענות כשנפלו תפילין מידו על הארץ בלא נרתיקן וה"ה כשנפלו ס"ת אפילו בנרתיקן, ובא"ר כתב דאפילו תפילין בנרתיקן יתן פרוטה לצדקה.

קימה מפני רבותיו בתשעה באב ובאבל

בגמ': הכל חייבין לעמוד מפני נשיא חוץ מאבל וחולה (מועד קטן כז, ב).

בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' כו) נשאל אם בתשעה באב חייבים לקום ולהדר לפני רבותיו, וצדדי השאלה הוא אם מה שמבואר

בסוגייתנו שהכל מחויבין לעמוד בפני נשיא חוץ מאבל וחולה, שאבל וחולה אינם חייבים בקימה, הוא גם באבילות דתשעה באב, או שמא אבילות ישנה דתשעה באב שמצאנו בה כמה קולות קלה היא גם לענין זה שאינה פוטרת מחיוב הידור.

והביא מדברי הלבוש (י"ד סי' שעו ס"א) שכתב בטעם מה שאבל וחולה אינם חייבים לעמוד, שהוא מפני שטרודין בצערן. ולדבריו יש לומר שרק באבילות ממש דיש צער, אבל באבילות ישנה כיון דאין כל כך צער עד שיהיה טרוד בצערן, צריך לעמוד, שאף שאנו עושין הרבה דברים זכר לחורבן מ"מ טרדא דצער לא הוי. והביא קצת ראייה שיש חיוב בכבוד רבו גם בתשעה באב ממה שכתבו הפוסקים (או"ח סי' תקנד סי"ב) שההולך להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו או לצרכי מצוה עובר במים עד צווארו ואינו חושש, הרי שאף בתשעה באב חייב בכבוד רבו או מי שגדול ממנו וצריך לילך להקבי פניו.

אמנם כתב שכל זה הוא אם נאמר בטעם הפטור דאבל וחולה כדברי הלבוש מפני שהם טרודים בצערם, אמנם טעם זה קשה, שאין אפשר לפטור ממצוה מחמת טירדא, והרי אבל חייב בכל המצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שנאמר בהן פאר, ואין פוטרים אותו מכל המצוות מחמת טירדא, והוא משום דיש חובה ליישב דעתו למנוע ממנו הצער. ועוד קשה לדבריו, שאפילו אם נאמר שכשיש טירדא פטורים האבל והחולה ממצות, עדיין קשה מה טירדא יש בעמידה, והרי אפילו אונן שקרע מיושב צריך לחזור לקרוע מעומד (רמ"א י"ד סי' שמ ס"א), הרי שאין מחשיבים את הקימה לטורח וטירדא. ולכן כתב טעם אחר בהא דאבל וחולה פטורים מלעמוד מפני חכם, שבקדושין (לב:) אמרו יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ, תלמוד לומר תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור, הרי שאין חיוב קימה אלא כשיש בקימה זו הידור. ולכן בין באבל שמעולל בעפר, ובין החולה שמוטל על ערש דוי, אין זה קימה שיש בה הידור ולכן אינם צריכים לקום. ולפי טעם זה כתב שגם בתשעה באב שנוהגים לישב על הארץ להתאבל על חורבן בית המקדש גם כן אין זו קימה שיש בה הידור, ואינו חייב לעמוד

שבעים שנה, וכתב שכל מי שעושה חג יובל אינו אלא מן המתמיהים ואין רוח המקום נוחה הימנה. אך כתב בנו בשו"ת מגדלות מרקחים (או"ח סי' לא) שעיקר מה שהרעיש אביו על זה הרי הוא זוכר היטב במי היה מדובר, שהיה זה רב אחד שכל בניו ובנותיו היו קלים ורקים, ולכן לשמחה מה זו עושה.

תלמיד חכם בזמן הזה

בגמ': תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון (מועד קטן כט, א).

כשהציעו להג"ר צבי הירש לויין ז"ל את כסא הרבנות בברלין, הניאוהו רבים מבין מקורביו מלקבלו, כי חששו שמכיון שברלין היא עיר של 'משכילים', לא ימצא שם את מקומו. לאחר יישוב דעת ממושך החליט הג"ר צבי הירש ז"ל לשגר לשם שליח מיוחד, שיתנה על מצב הדברים במקום. תחילה חשב לשלוח את אחד ממקורביו, למדן מופלג וירא שמים, אבל ברגע האחרון שינה את דעתו ושיגר במקומו יהודי 'מתקדם' קצת, משכיל למחצה.

כשתמהו מקורביו על כך, הסביר להם הג"ר צבי הירש ז"ל בחכמתו: אחר המבול, כשרצה נח לדעת אם הוטבו פני העולם ואם הרשעים אינם עוד, שלח תחילה את העורב, ולא את היונה. ומפני מה? שאילו שלח את היונה, לא היה מגיע לחקר האמת, כי היונה בצדקתה ותמימותה כלל אינה מבחינה ברשעים. ואפילו אם נמצאים הללו בקרבתה, הרי שמפניה היו מצליחים להסתיר את פרצופם האמיתיים, ומעמידים פני יראים ושלמים. לפיכך שלח נח את העורב, את העוף הטמא. כשיראו הרשעים "אחד משלהם" לא יעמידו פנים, וכך יעלה בידו לעמוד על פני הדברים לאמיתם...

לבסוף התמנה הג"ר צבי הירש ז"ל לכהן ברבנות ברלין, ואמנם הרבה מכאובים ומרורות שבעה נפשו הטהורה מאת משכילי ברלין, שהיו מתוכחים עמו רבות על הצורך וההכרח להכניס 'תיקונים' בדת ישראל ולהתאימה לרוח הזמן, עפרא לפומייהו.

בזקנותו אמר פעם באנחה: אף על פי

בבוא עתו, ומי לנו גדול מהתנא האלקי ריב"ז שבכה תמרורים, ומה יעשו אזובי קיר. והרי כתיב (תהלים צ, י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה ונרבהם עמל ואון. וציין למה שאמרו בשבת (קנב), ינקותא אזלא ולא אתיא, ואיך נשלה את עצמינו לברך שהחיינו ולבו בל עמו. ואם להודות להשי"ת על שהחיינו עד כה, הלא כל הנשמה תהלל יה, ואמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ד פ"ט ועוד) שעל כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, וגם הרי בכל יום אנו מברכים המחזיר נשמות, אבל ברכת שהחיינו אינה אלא במקום שמחה.

וכתב שאף שיש מקור בסוגייתנו לעשות יו"ט כמו שרב יוסף כשהגיע לגיל שישים עשה יו"ט לרבנן, ואמר ששמח על שיצא מכלל כרת, מכל מקום אין לנו ראייה אלא לעשות יו"ט, וכמו מי שסיים מסכת, אבל אין ראייה שיכולים לברך ברכת שהחיינו. ועוד שאין למדין מאגדות במקום הזכרת השם.

אמנם למעשה כתב מהר"ח פלאגי בקונטרס קול החיים [שענינו מוסב להנהגות מי שהגיע לגיל שבעים ומשם ואילך], שאשרי מי שיוכל ליקח בגד חדש ביום שהשלים שבעים שנה ולברך עליו שהחיינו ולכוין גם על שזיכהו ה' להשלים שבעים שנה. ובהלכות והליכות בר מצוה (פ"טו הערה 90) הביא שסיפר הגר"ש כהנמן שנקרא יום אחד עם חבירו אל החפץ חיים, ואמר להם שהיום מלאו לו שבעים, ובירך שהחיינו על בגד שהכין.

ובשו"ת ערוגת הבשם (או"ח סי' רטו) שלל לגמרי ענין השמחה שעושים במלאת

מפני רבו.

וכל זה לענין חיוב, אבל אם רוצה לעמוד מפניו ודאי אין בו איסור, כדמבואר בתוס' בסוגייתנו (ד"ה לכל אומרים) שאבל וחולה אפילו עמדו אין צריך לומר שבו, וכן משמע ברמב"ם (אבל פ"ג ה"ה). וקצת ראייה יש גם ממה שנאמר (בראשית מז, לא) וישתחו ישראל על ראש המטה, וכתבו רש"י והמדרש שהשתחוה כדי לחלוק כבוד למלכות, והרי היה ישראל חולה באותה שעה ואף על פי כן חלק כבוד למלכות, הרי שאף חולה מותר לחלוק כבוד למי שגדול ממנו, והוא הדין לאבל.

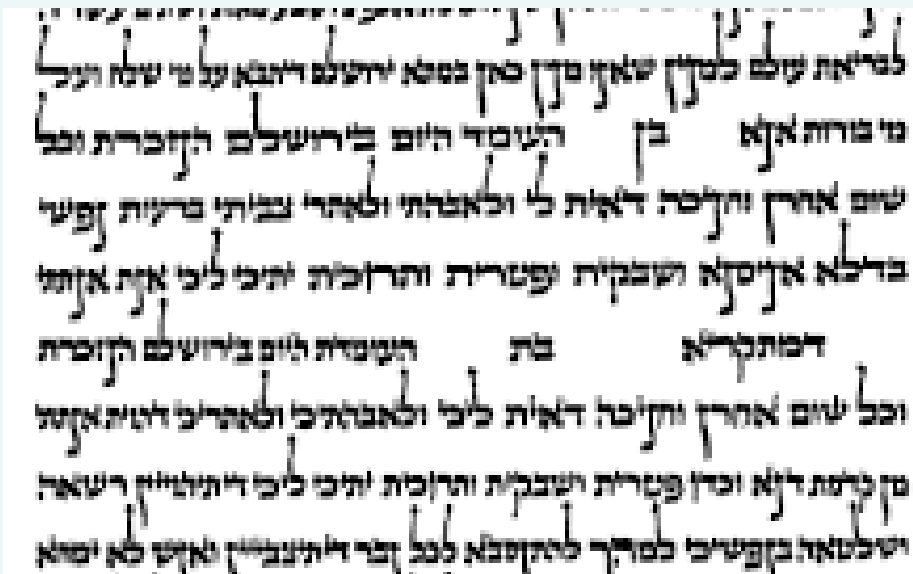
ברכת שהחיינו כשהגיע לגיל שבעים

בגמ': רב יוסף כי הוה בר שיתין עבד להו יומא טבא לרבנן אמר נפקי לי מכת (מועד קטן כח, א).

בברכי יוסף (או"ח סי' רכג שו"ב סק"ב) כתב בשם החוות יאיר (סי' ע), שכשיגיע האדם למלאת שבעים שנה לימי חייו יברך שהחיינו בשם ומלכות, וכן הורה למעשה הגה"ק מקאמארנא בשלחן הטהור (סוף סי' רכג). ובפתחי תשובה (יו"ד סי' ריז ס"ק טז) הביא ג"כ דברי החו"י. אך בברכי יוסף כתב שיברך בלא שם ומלכות מאחר שלא כתבוהו הראשונים. ובשו"ת תשובה מאהבה (ח"ב סי' רלט) כתב שלא מלאו לבו להורות שכן שבעים שנה יברך שהחיינו, כי גם מפשט לשון החוות יאיר לא נראה כל כך הלכה למעשה בזה אלא שעלה והסתפק בדבר. וכן כתב החת"ס בהגהותיו לשו"ע (או"ח סי' רכה ס"א).

וכן הורה בשו"ת אפרקטא דעניא (ח"א סי' קכג) למעשה לברך בלי שם ומלכות וכדברי הברכי יוסף, ומה גם שמצינו לרמ"א (או"ח סי' רכג ס"א) שכתב שנתפשט המנהג להקל בברכת שהחיינו. ובפרט שיש לומר שאין לברך שהחיינו על שהגיע לשבעים, כיון שברכת שהחיינו נתקנה על השמחה שאדם שמח אם במצוה הבאה לפרקים או בקנה חפץ חדש, אבל ביום מלאת לאדם שבעים לשמחה מה זו עושה, מי פתי יסור הנה לומר ששמח כאשר עבר עליו כלח וכל ימיו בעבירות ועתיד לירש שאול, ואפילו מי שכל ימיו חיי ישרים יתעצב על לבו

שמבואר בפוסקים שאין דין "תלמיד חכם" בזמן הזה (ו"ד סי' רמג סעי' ח'; סמ"ע ח"מ סי' רסב ס"ק מו בהרחבה), אולם בנוגע למה שאמרו חז"ל ש"תלמידי חכמים אין להם מנוחה", הדבר נוהג בהחלט גם בזמן הזה...

גדר שוטה ופרשת הגט מקליווא

בגמ': תנו רבנן איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלך בבית הקברות והמקדע את כסותו. איתמר רב הונא אמר עד שיהיו כולן בבת אחת רבי יוחנן אמר אפילו באחת מהן (חגיגה ג, ב).

מבואר בגמרא שרב הונא אמר שאינו שוטה עד שיהיו בו כל ג' הסימנים בבת אחת, שבכל אחד מהדברים יש לתלות שעשאו מחמת סיבה מסוימת, וכיון שעשה את כולם הרי הוא כמי שנגח שור חמור וגמל ונעשה מועד לכל. ודעת רבי יוחנן היא שגם באחד מג' הסימנים הרי הוא שוטה, והלכה כמותו וכמו שנתבאר באליבא דהילכתא, ושם הובאה דעת הרמב"ם שסובר שגם על ידי שאר סימני שטות נידון הוא לשוטה ולא ננקטו ג' סימנים אלו בגמרא אלא לדוגמא.

אמנם בבית יוסף (אה"ע סי' קכא ד"ה מוציא ברמיזה) כתב בשם מהר"ק (שורש יט) שכתב בשם רבינו אביגדור כהן שהשיב לרבינו מאיר על אודות הגט שניתן בוויצבורק וזה לשונו, אם לא הוחזק שוטה בדברים האמורים בפרק קמא דחגיגה הרי הוא כפקח לכל דבריו, עד כאן לשונו. וכתב המהר"ק שמלשון רבינו אביגדור נראה שצריך דווקא את הסימנים הללו ועל ידי שאר סימנים אינו נידון כשוטה. וכן פסקו להלכה וכן פסקו בשו"ת זכרון יוסף (אה"ע סי' י) ושו"ת צמח צדק (אה"ע סי' קנג) ושו"ת דברי חיים (אה"ע ח"א סי' נג וסי' עד-עה), וכן משמע משו"ת הריב"ש (סי' תסח). ובשו"ת דברי חיים (שם סי' עד) כתב בטעם הדבר, כיון שכך ראו חז"ל שמי שבא לכלל שגעון כזה אין לו דעת כלל ולא מהני מה שהוא פיקח בשאר ענינים, אבל אם משתטה בדברים אחרים זולת דברים אלו עדיין כחו בשכלו והוא כפיקח לדברים אחרים. ומחמת כן כתב בדברי חיים בדבר אחד שנשתגע ובעת שגעונו זחה לבו עליו

זמן רב מצאוהו שנחבא בבית כפרי אחד בכפר מהסביבה עם חלק מכספי נדוניתו. וכששאלוהו לטעם בריחתו השיב רק שפחד מוות נפל עליו ואינו יכול להישאר במקומו ומוכרח הוא לנוס לאינגלאנד פן ימות. ואחר כך בא לבונא עם חותניו ואשתו והתנהג כאחד האדם, אך במוצאי שבת שוב אמר שחייב לנוס ממקומו ואם ישאר יהיה בסכנת מוות. ויסעו לקליווא שהיתה סמוכה לבונא ושם סידר הג"ר ישראל ליפשיץ אב"ד קליווא גט פיטורין שבו גירש ר' יצחק הג"ל את אשתו.

כשנודע לאבי החתן דבר המעשה כעס על הגט ועל הכסף שנלקח מבנו, ופנה לאב"ד מנהיים הג"ר טעבלי העס, שהכריז שהגט פסול כיוון שהחתן היה שוטה בזמן נתינת הגט, כיון שהיה בו סימן שטות זה של מרה שחורה שאמר כל העת שאם ישאר במקומו ירגו אותו, וגם שוטה פסול. ושלה מכתב לרבני קהילת פרנקפורט שבראשם עמד רבי אברהם אבוש מליסא בעל הברכת אברהם, וביקש מהם להכריז בשעת היריד בפרנקפורט שהאשה היא בגדר אשת איש. ורבני פרנקפורט הסכימו עם טענתו של אב"ד מנהיים, ושולחו מכתב לאב"ד קליווא ובו כתבו שלדעתם האשה היא בגדר אשת איש. אך אב"ד קליווא לא חזר בו מדבריו, וגבה עדות מאנשי קהילתו שהחתן לא היה שוטה בזמן נתינת הגט. אך רבני פרנקפורט גבו עדויות שכן היה שוטה, אך לא אבו להראות את גביית העדות לרבנים אחרים. ורוב ככל גדולי אותו

לומר שהוא אחד בדור בגדלו וכיוצא בשאר ענינים, שכיון שהוא מחלוקת הראשונים אם לדונו כשוטה על ידי כיון שאינו מג' הסימנים, הרי זה ספיקא דדינא, וכיון שלהרמב"ם גופא תלוי הכל לפי ראות הדיין אם הוא שוטה, והרבה מצויים בגדול רוח ומדמים עצמם לגדולים וכיוצא, לכן סומכים בזה על דעת הפוסקים שרק על ידי ג' הסימנים נידון כשוטה. וכותב שזוכר הוא שבהיותו רך בשנים נער קטן, שהיה בעיר מולדתו בעה"ב אחד שנשא ונתן בחכמה ואחר כך נשתגע עד שהנערים רדפו אחריו לשמוע היתוליו ודברי צחוק כדרך קלי הדעת, והיה נחשב למשוגע ממש, ונתן גט לאשתו על פי הוראת הגאון בעהמ"ח ים התלמוד, וגם שמע מעשיות כאלו. ולכן במקום עיגון יש להכשיר על פי בד"צ. וראה שו"ת צפנת פענח (סי' קג-קז).

פרשת הגט מקליווא

והנה נודעה פרשת הגט מקליווא שעסקו רבים מגדולי אותו דור, ונתחברו בה הרבה תשובות שהובאו בספר אור הישר ואור ישראל שאספו מכתבי גדולי ישראל בענין, ועוד הרבה תשובות נדפסו בספרי השו"ת של חכמי הזמן (וראה מה שליקט בזה בהקדמת בנין אריאל). ותורף הענין היה שר' יצחק ב"ד אליעזר נייבורג מעיר מנהיים בא בקשר אירוסין עם לאה בת ר' יעקב גונצהוז מעיר בונא, ואחר שנישאו בשבת שבע ברכות נעלם החתן, ואחר שחיפשוהו

ובשורת אבני צדק (אה"ע ס' מב) נשאל לענין מורה הנוראה שסידר גט לאדם שכל היום היה מדבר אל עצמו, אבל אם היו שואלים אותו דבר מה היה משיב כהוגן, והשואל טען שהרי לשיטת הרמב"ם הנ"ל אותו אדם הוא בגדר שוטה, וא"כ איך יוכל לתת גט, והרי לדעת הבית שמואל (הנ"ל) גם על ידי סימני שטות אחרים נידון כשוטה אף לענין גט. והשיב שהמורה הנוראה נהג שלא כשורה, אבל לאחר מעשה מה שעשה עשוי והגט כשר, שיש לסמוך על שיטת המהרי"ט הנ"ל ודעימיה שגם הרמב"ם לא אמר את דבריו אלא לענין עדות, שכיון שצריך להעיד על דבר שהיה, יש לחשוש שאומר דברים מתוך דמיון ולא דברים כהוויתם. אבל בעניני גיטין וקידושין וכן בעניני מקח וממכר, כשרואים שמבין מה שאומרים לו, הרי זה כפיקה. וציין גם לדברי חיים הנ"ל.

שחורה ופחד מוות ללכת למדינה אחרת אינו סימן שטות. ואף שהרמב"ם כתב סימנים אחרים לשוטה, לא כתב כן אלא לענין עדות, אבל לענין גיטין אינו שוטה אלא אם כן יש בו הסימנים שזכרו בגמרא וכשיטת רבינו אביגדור במקצת. וכן דעת המהרי"ט (שור"ת ח"ב אה"ע ס' טז), וכן כתב באבן האזל (עדות פ"ט ה"ט). וראה באריכות בשור"ת אגרות משה (אה"ע ח"א ס' קכ).

אך בתבואות שוור (יו"ד ס' א סקכ"ט) כתב שלדעת הרמב"ם שסובר ששוטה הוא גם בשאר עניני שטות, אין דין זה דווקא לענין עדות אלא כן הוא לכל דיני התורה, וכן דעת הבית שמואל וכמו שהובא באליבא דהילכתא. וכן כתב הרב יוסף משטיינהרט לענין פרשת הגט מקליווא הנזכרת (אור הישר ס' כ ובשור"ת זכרון יוסף אה"ע ס' י), וכן פסק בשור"ת חת"ס (אה"ע ח"ב ס' ד).

הדור, מלבד רבני פרנקפורט, הכשירו את הגט, ובראשם הנודע ביהודה ורבי שאול מאמשטרדם והיעב"ץ והשאגת אריה. סוף דבר כתב במטה לוי שהחתן חזר מלונדון וקידש את אשתו בנוסח הרי את עוד מקודשת לי, ובהסתלקות אב"ד פרנקפורט פסקה המחלוקת.

ופרשה זו עסקו בה הפוסקים בכמה וכמה שאלות, ועיקרם אם היה החתן שוטה, ולאשר בני פרנקפורט לא הראו הגביות עדות שלהם שהוכיחו שבזמן שנתן את הגט עוד היה בו טירוף הדעת שהביאו לברות, דנו הפוסקים אם לפי הצד שעוד היה בו שגוען זה היה נידון כשוטה. וגם בנודע ביהודה (אור הישר ס' ל) וגם הגר"ש מאמשטרדם (שם ס' כט) כתבו לסניף שאינו נידון כשוטה עד שיהיו בו הסימנים המוזכרים בגמרא דווקא ולא שאר סימני שטות, ולכן מה שהיה רדוף מחמת מרה

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

המבית עשירי המדור המבואר 'מאורי אור'
וילקוט מאורי חיים
ביאור משולב תורה באומנות בנות העולם
אור תורה | תורת חיים
העדות, חיים ופיקוח
עיסוד מרחיב קץ

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחקרים נבחרים
הבאור המקיף על כל ספר האור החיים הק
מאורי אור - מאור עני תלמוד
מאורי חיים - ספרות מרחיב
ביאור רש"י
עיסוד מרחיב קץ

חיים של תורה

הקדוש: 054-437-0054 (1718) | אידיש: 04-20-8806-0170
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע ה' אדר תקפ"ג

יכלו לעמוד ביסורים הגדולים הללו, תינו את מר צערם בפני הצדיקים. לפעמים היו באים ושוטחים את צערם בפני הרה"ק רבי זאב וואלף, ולפעמים היו באים אל הרבי ר' זושא בבקשה ובתחנונים כדי להעביר את המסית המדיח הזה, אבל מאומה לא הועיל. המסית והמדיח הזה המשיך לעשות את מעשיו הנבזים למגינת לבם של כל היהודים. פעם, התאוננו כמה יהודים בפני הרה"ק רבי זאב וואלף כי כבר תש כוחם וסבלם וכי אין הם מסוגלים ליותר, אז הבטיחם הרבי כי השי"ת יהיה בעזרם, אך שוב ללא הועיל. חלפו הימים, וקודם ראש השנה נסעו מנין אנשים לאניפולי אל הרה"ק הרבי ר' זושא ובכו לפניו מאד להעביר את רעת המסית הזה מהאי עלמא, ואפילו להתפלל עליו

שימות, כי ביקש להדיחנו מעם השם יתברך. וראה זה פלא, לאחר יום הכיפורים, נחלה לפתע אותו אדם מסית ומדיח, ואף שהיה בריא ושלם קודם לכן, הלך חוליו והתגבר עד שלאחר כמה ימים מת מיתה חטופה, וכל היהודים נושעו מצרותיהם.

לאחר שאותו מסית שבק חיים לכל חי, נחלקו החסידים בדבר המופת שאירע. חסידיו של הרה"ק רבי זאב וואלף אמרו כי לבטח המופת הזה הוא מעשי ידיו של רבם, ואילו חסידיו של הרבי ר' זושא אמרו מנגד כי המופת הזה הוא מעשי ידי רבם. אבל לא הגיעו לעמק השווה. כעבור מספר שבועות התארח הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי אצל מחותנו הרה"ק רבי זאב וואלף בעירו טשארני-אוסטראה, ואז, תחת אחד השיחים שאלו הרבי ר' זושא: "אמור לי מחותני, כיצד אבדתם את המסית הזה? הרי בוודאי היתה זו עבודה קשה עד מאד. לי לא היתה שום עצה כנגדו".

נענה ואמר לו המחותן רבי זאב וואלף: "ביום כיפור התפללתי תפילת 'נעילה' לפני העמוד. הארכת בי יותר בתפילה זו עד שכבר גמרתי את התפילה בכל בתי הכנסת בעיר, וכיון שכולם כבר יצאו מבתי הכנסת שלהם, אזי נעמדו כולם מאחורי כתלי בית מדרשי כדי לשמוע אותי כיצד אני מתפלל.

"ולא רק היהודים התמימים נעמדו מאחורי כתלי בית מדרשי. גם המסית הפושע הזה נעמד כמו כל היהודים מאחורי בית המדרש כדי לשמוע את תפילתי, וכי אז בידעי כי הוא עומד שם, האב איך איהם דעללאנגט א שטיקעל חרטה, איז הער שוין מייער גיווען. האב איך איהם גיקענט בייקומען" [=הכנסתי בלבו הרהור של חרטה, והוא כבר נהיה שלי... וכי אז הצלחתי לנצח אותו]. שכן מתחילה היה כל כך רחוק מהקדושה, עד שלא היתה לי שום התקשרות ושייכות אליו, וכאשר התגברתי עליו נצחתי אותו עד הסוף, ועשיתי לו כפי שצריכים לעשות למסית ומדיח, לסלקו

הרה"ק רבי וועלוועלי מטשארני-אוסטראה זי"ע, היה חד מבני היכלא קדישא - תלמידי הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש.

נולד לאביו רבי נפתלי צבי זצ"ל. כבר בהיותו רך בשנים ניכרו בו כשרונות מיוחדים, התמדתו ומסירותו ללימוד התורה היו להלפא. אף בצל המגיד ממעזריטש הסתופף כבר בילדותו, כשהמגיד מקרבו בחיבה יתירה.

לאחר הסתלקות המגיד דבק בהרה"ק רבי משולם פייבוש מזבארין בעל "יושר דברי אמת", והיה לו לתלמיד חבר. כשהחל הרה"ק מטשארני-אוסטראה להנהיג עדה. דבקו גאוני וקדושי ארץ.

מתלמידיו המובהקים היו הרה"ק האהבת שלום מקאסוב, הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ אבד"ק סארקא בעל ה"ערבי נחל", ועוד. עם פטירת הרה"ק מזבארין עלה להתגורר בארץ הקודש, וקבע מושבו בטבריה, ברבות הימים עמד בראש עדת החסידים הטבריה ופעל רבות למען בני הישוב בארה"ק. ביום ה' באדר שנת תקפ"ג השיב הרה"ק את נשמתו ליוצרה, ומנחתו כבוד בבית החיים הישן בטבריה.

נס ההצלה מעשי ידי הרה"ק רבי זאב וואלף

קשרי ידידות עמוקים שדרו בין הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע ובין מחותנו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע. [בנו של הרבי ר' זושא, רבי ישראל אברהם מטשארני-אוסטראה זי"ע, היה חתנו של הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע]. פעמים מספר התארחו זה אצל זה, ואז היו פועלים גדולות ונצורות, ניסים ונפלאות למען אחינו בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם. הערים טשארני-אוסטראה ואניפולי מצויות באותו מחוז באוקראינה, ואף סמוכות המה זו לזו. באחד הימים הגיע אל המחוז אדם מסית ומדיח, כדי לדבר על לבותיהם של האנשים לחטוא בחטאים חמורים ביותר, ואף להסית אותם להתנצר ולעבוד עבודה זרה ממש רח"ל. הוא ניסה בכל מיני אמצעים לעשות את מלאכתו, אבל היהודים לא שמעו בקולו, וניסו לגרש אותו מעל פניהם. וכיון שראה כי כך לא תצלח מלאכתו הזהיר את היהודים, כי אם לא יעשו כפי שהוא מבקש, הוא ילשין עליהם לשלטונות וכי אז יאסרו את כל היהודים בבית האסורין. ולכן מוטב להם לעשות כפי רצונו. ברם, היהודים עמדו איתן באמונתם לבלתי שמוע אל המסית והמדיח הגדול. אבל הצרות והיסורים שלהם גדלו מנשוא עד שמי מרום. הוא אכן הלשין על היהודים לפני השלטונות, ובשל כך נגרמו להם הפסדים רבים בפרנסותיהם, עד שכמעט קצו בחייהם. משלא

לגמרי מן העולם הזה. אז נודע לכולם, כי גם ההצלה הזו היה אכן מעשי ידי הרה"ק רבי זאב וואלף, שהצליח להציל את היהודים מהצרות והדיבורים והמעשים של אותו מסית ומדיח, ולהותירם יהודים יראים ושלמים להשי"ת ולתורתו.

מגדולי תלמידיו שהוא ישן בעינים סגורות, וחשש שמא נפטר רבו והתחיל לבכות בכיה גדולה, אז פתח הר"ר וועלויל את עיניו הקדושים ואמר לו אני עדיין חי, ומה שסגרתי את עיני כי הסתכלתי על ימות המשיח, וראיתי שאפילו אנשים כמוך, בעלי מדריגות, יהיו צריכים לסיעתא דשמיא, להצל ממחשבות של מינות ר"ל, ובכה תלמידו מאד, ושאל ומה יהיה העצה על כך, ענה לו שהעצה הוא לספר סיפורי מעשיות של צדיקים, ואפילו מאתנו.

(יהי אור דף צ"ב)

סיפורי צדיקים סגולה לאמונה

כל ימיו היה ישן בעינים פתוחות, ופעם בסוף ימיו הבחין אחד

הגה"צ רבי דניאל פרוסטיץ זצ"ל

ראב"ד פרעשבורג

ו' אדר תר"ו

הקפה לתתו על האור להחם, נשבר לו הכלי ונשפך כל הקפה לארץ, אז אמר: רואה אני שמן השמים אין מסכימים להוראתי זו, אלא לא פלוג חכמים בזמן שהייה אחרי בשר כיומם כלילה זמן אחד להם.

(ספיר ויהלום פר' ראה ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבי דניאל נולד בשנת תק"ט לאביו רבי בנימין זאב זצ"ל, היה ראב"ד בעיר פרעשבורג בתרופת החתם סופר במשך חמישים שנה.

הכתב סופר העיד עליו בשם אביו מרן החת"ס כי כבר בימי נעוריו היה מפורסם בגדלותו בתורה ובצדקותו. היה מקורב מאוד לרבו מרנא החתם סופר וסייע לו בהנהגת הקהילה בפרעשבורג. קהילות רבות הציעו לו לכהן אצלם כרב, אולם הוא נשאר עד סוף ימיו בפרעשבורג.

בשנת תר"ו שש שנים לאחר פיטרת החתם סופר, נסתלק לגנזי מרומים בהיותו בן שמונים ושבע שנים.

בהלווייתו הספידו הכתב סופר אבד"ק פרעשבורג, על מצבתו נכתבו התוארים: איש אלקים, תפארת הדור, נזר החכמים, צדיק נשגב, סיני ועוקר הרים. חיבר ספר מחנה דן עמ"ס פסחים. נטמן בצמוד לקברו של רבו מרנא החתם סופר בעיר פרעשבורג.

הפסק של שינה לגבי אכילת חלב אחרי בשר

הגאון רבי יצחק וייס מווערבוי מביא (זכרון למשה' מכתב טז): סיפר הרה"ג בעל המחבר ספרי דן מדניאל ושאר ספרים, אודות זקינו הגאון המקובל מו"ה דניאל פרוסטיץ זצוק"ל, שהגיד בשם מרנא החתם סופר זיע"א שאמר לו, שבעיינו בהלכות בשר וחלב, המציא דבר שמה שפסק (בי"ד סי' פט) לשהות אחר אכילת בשר ששה שעות, דהוא מטעם עד אז זמן העיכול, זה לא נאמר רק למי שאוכל ביממא, אמנם כן האוכל בשר בלילה וישן אחר כך, אף שלא עברו ששה שעות מעת אכילת הבשר, מותר לשתות חלב, באשר על ידי שישן בינתיים ממחר העיכול לבוא, ואחר שבירד מרנא דבר זה הכין לעצמו לאחר שאכל בשר בלילה, כלי אשר בו ניתן חלב עם קפה לשתות אחרי שינה דאיזה שעות, ולפני אשמורת הבוקר כאשר קם מרנא ללמוד ולקח הכלי אשר הכין ופעל בו

ביקור מעולם האמת

סיפר נכדו הרב דניאל פרוסטיץ ז"ל מפרעשבורג סיפור מצמרר ששמע מאביו זצוק"ל: זקני הגאון רבי דניאל פרוסטיץ זצוק"ל ישב באחת השבתות לאחר סעודת שבת ועסק בתורה, והנה אישה אחת שהלכה לעולמה כמה שבועות לפני כן, באה אליו ותספר לו כדברים האלה: "קודם מותי נתתי לשמש בית המדרש כך וכך מעות שילמד משניות לאחר מותי לעילוי נשמות, והוא אינו עומד בהבטחתו. אנא ממך דבר משפט עם השמש שיעמוד בדיבורו". ואכן זקני הבטיח לה, ומיד נעלמה האישה.

בהגיע השמש לקרוא את זקני לתפילת מנחה, הזמין אותו זקני להיכנס לביתו, ושאל אותו "האם אמת הדבר שאותה אישה ידועה שנפטרה מן העולם נתנה לך מעות שתלמד משניות לתועלת נשמתה?" ענה השמש: "הן". והנה חרדה גדולה נפלה על השמש מפני שאיש זולתו לא ידע מבקשתה של האישה. והשיב אותו שמש בשפה רפה ובשפל קול התחינה: חטאתי, כי באמת אין אני לומד לעילוי נשמות. סיפר לו זקני על ביקורה של האישה בחדר לימודו, והזהיר את השמש כי מכאן ולהבא לא ימעל בשליחות שנטל על עצמו.

ואני הקטן לא באתי אלא להזכיר לעצמנו, כי כל קבלה שאנו מקבלים על עצמנו למען הנפטרים, עלינו לשמרה ולקיימה לבל נטריד את מנוחתם ולהסיר קיטרוג מעלינו - ה' ישמרנו.

(מאמר מרדכי)

הגאון רבי ישראל יצחק רייזמן זצ"ל חבר בד"ץ העדה החרדית ז' אדר תרכ"ט

היה נייער מחצות לילה בשיעוריו
הרבים

שמעתי שהרה"ק ה"בית ישראל" מגור זצ"ל היה דרכו בקודש לבקר את הגה"צ ר' ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל בעוד חשכת לילה, כי היה נייער מחצות הלילה ואילך בשיעוריו הרבים כידוע.

שכנו של הריי"צ התקנא בכבוד הזה, ותבע מהרבי מגור שיבוא לבקר גם אותו. הרבי מגור הגיע בעוד ליל, וניקש על הדלת, והלך היקץ מקול הדפיקות ופתח בזעקה ובקריאת גנב וכדומה, שחשב שאיזה גנב מטרידו, והרבי מגור ריבע וחישש לדפוק עד שהנ"ל פתח הדלת, ונפחד ממראה עיניו שהרבי מגור הוא הוא שדפק, ואמר לו הבית ישראל, וכי בכדי לשמועך קורא אותי גנב הייתי מחויב

לבקרך? וד"ל, כי ידע צדיק מי הגבר אשר משים לילות כימים בתורה ועבודה.

(יפה שיחתן - עמ' פו אות קיא)

חשוב סיפורי גדולי צדיקים כמו הלימוד

סיפר הגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל, חבר הבד"צ דעיה"ק ירושלים, כי באחד מביקוריו אצל הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושלים, נתגלגלה השיחה על גדולת חייו של הגה"צ רבי שניאור זלמן מלובלין זצ"ל בעל 'תורת חסד'. כעבור זמן מה, כשראה הגר"י רייזמאן שהשיחה מתמשכת, אמר להגר"צ, שאינו רוצה להפריע לו מלימודו יותר. נענה לו הגר"צ: אצלנו חשוב סיפורי גדולי צדיקים כמו הלימוד.

(ספיר ויהלום פר' בהעלותך תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נולד בא' אדר שנת תרמ"ט בעיר העתיקה לאביו הרה"ח רבי נתנאל. אביו עלה לארץ ישראל מפראגא, פרבר של ורשה, ונסע לחצרותיהם של החידושי הר"ם, רבי אברהם מטשכנוב ורבי ישעיה מושקט מפראגא. נשא את בת הגה"צ רבי שלום לייב אייזנבך, מחבר ספר "באר יצחק".

היה תלמידם של הגאונים הרבנים רבי שניאור זלמן מלובלין, ה"תורת חסד", ורבי אברהם שמחה הורוביץ מבארנוב. כמו כן היה חסידו של הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידרמן, הרבי מלעלוב. בהמשך היה מקורב לאדמו"רי גור זצ"ל האמרי אמת והבית ישראל. למד קבלה מהגה"ק רבי חיים שאול דוויק הכהן.

הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד ביקשו לכהן כדיין בבית הדין של העדה החרדית אך הוא סירב. בשנת תש"ב, נענה לבקשתו של הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי והחל לכהן כדיין. בהמשך החל גם לכהן כראב"ד קהילות החסידים

מסר שיעורי תורה רבים במספר בתי כנסיות בירושלים. נודע בידעותיו המופלגות, והתבלט בחזרותיו המרובות על הש"ס והשולחן ערוך. היה שותף להקמת ישיבת שפת אמת בירושלים. שימש גם כגבאי צדקה, ומעצירותו נהג לאסוף כסף לצורכי שבת לעניים.

בצוואתו ביקש לא לכתוב על מצבתו תוארי כבוד, ולא להספידו. נקבר בחלקת פולין בהר הזיתים.
נפ' ב' אדר שנת תשכ"ט.

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית •
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!
ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הגה"ק רבי יוסף יעב"ץ זצ"ל החסיד יעב"ץ ח' אדר רס"ח

ממגידי אמת ששמעו מכבוד חסידא סבא קדישא כבוד דודי זקני מו"ה משולם זושא [מאניפול] זצוק"ל, שאינו מצפה לתשלום גמול עולם הבא על מה שעבד את השי"ת בעת שכבר נתוודע לו אמיתיות גדולתו ית"ש, רק שמצפה לתשלום על מה שעבד את השי"ת באמונת אומן מדרך הקבלה. (ונ"ל כמו שכתבנו כבר בספר 'מעין גנים' על מה שאמר הפילוסוף בעצמו כיון שאמונת מציאותו מושג בשכל אינו מגיע שכר על זה, ואמרנו על זה דמשום הכי צוה אותנו ה' יתברך במצוה אנכי ה' אלקיך להאמין אמונת המציאות אמונה דוקא, בכדי שנקבל שכר ע"ז יעו"ש דברינו באריכות).

והנה אנחנו בעניינו כבר אמרנו בזה, הלא בספרנו הנ"ל, על מה שכתב מהר"י יעב"ץ בספרו אור החיים (פ"ב וסוף פ"ה) אשר צווה ככרוכיא על המתפלספים בחקירות אנושיות על אמונת מציאותו ית"ש, והנה הראה בחוש שבדורו היה בעוה"ז גזירות שמד בספרד אזי החוקרים שהמציאו האמונה בחקירה המירו כבודם בלא יועיל, והנשים וקלי הדעת אשר הספיק להם הקבלה עמדו בנסיון וקדשו שם הנכבד והנורא עכ"ד.

(ספיר ויהלום פר' ראה ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו יוסף יעב"ץ הידוע בכינויו החסיד יעב"ץ היה אחד מגדולי הרבנים בתקופת גירוש ספרד, מחבר הספר "אור החיים" על ענייני האמונה, וכן פירוש היעב"ץ לאבות, ועוד.

החסיד יעב"ץ נולד בסביבות שנת ה'ר' בעיר ליסבון שבפורטוגל. שם למד אצל כמה מגדולי הרבנים באותה תקופה. כעבור מספר שנים נשא לאישה את אחותו של הגה"ק רבי יצחק עראמה (מחבר הספר עקידת יצחק). ולאחר מכן נולד לו בן בשם יצחק, שהפך לרב חשוב.

לאחר גירוש ספרד בשנת רנ"ב הוא התחיל במסע נדודים עם בנו: תחילה נסע לעיר נאפולי שבאיטליה ומשם, לצפון איטליה, לעיר פרארה. כעבור שנה נסע לעיר מנטובה שם כתב את ספרו "חסדי ה'". במשך נדודיו וגם בהמשך חייו עסק הרבה בסיוע למגורשים מספרד גם מבחינה פיזית אך בעיקר מבחינה נפשית - הוא היה נותן דרשות על אמונה ועל השגחת ה' בעולם והיה מפיה תקווה בלבם של הפליטים. החסיד יעב"ץ נפטר בח' באדר רס"ח.

תשלום גמול' של הרה"ק מאניפול'

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זיע"א (אגרא דפרקא' אות ג): נאמר לי

הגה"צ רבי שמואל דוד אונגר זצ"ל אב"ד נייטרא ט' אדר תש"ה

לעידם, הציעו פרנסי קהילת נייטרא לממן את ישיבתו ולסייע בהרחבתה. חתנו היה הגה"צ רבי חיים מיכאל דב ויסמנדל.

במשך 40 שנים שבהן עסק בהרבצת תורה, העמיד הרב אונגר אלפי תלמידים מסלובקיה, הונגריה וממדינות נוספות, מהם היו לרבנים וראשי ישיבות.

ביום ט' באדר תש"ה נפטר ביער מרעב ומחולשה ונקבר שם באופן זמני. לאחר המלחמה הובא לקבורה בפישצ'אן שבה נולד, בסמוך לקברות אביו.

נולד בשנת תרמ"ו בפישטני בסלובקיה לאביו הגה"צ רבי יוסף משה אונגר. בגיל צעיר התייתם מאביו. למד בעירו בישיבת דודו, הג"ר נוח ברוך פישר. בגיל צעיר התמנה למשרת הרב בקהילה היהודית הקטנה בקרומפק ואחר כך עבר לשמש כרב בטירנוי. כחמש עשרה שנה ישב בטירנוי ועסק בהוראה ובחינוך.

בשנת תרצ"א, לאחר פטירתו של הגאון רבי אברהם אהרן כ"ץ, רבה של נייטרא, נבחר למלא את מקומו. כדי לשכנעו לעבור

פטירתו הפלאית בלב יער

יער קאלישטי סמוך לעיירה ביסטריצה כאן מתחת לרגבי העפר והעצים הגבוהים התקיימו להם בימי השואה חיים יהודיים מלאי גבורה ועוז היער הזה שימש מקום מסתור לבחורי ישיבת נייטרא בימי השואה ובראשם רבם הגדול הגה"צ רבי שמואל דוד אונגר ז"ע.

עם פלישתם של הנאצים ימ"ש לסלובקיה נמלטו רבים מבני הישיבה אל היער התחלקו לכמה קבוצות כדי שלא ייתפסו כולם יחד חפרו לעצמם מספר מערות גדולות והמשיכו להגות בתורה במסירות מתחת לפני האדמה בתנאים בלתי

נתינים סיפורי הוד מפעמים נמסרו על התנהלותו של ראש הישיבה באותם ימים קשים מדי יום היה עולה במסירות נפש ומתיישב ליד פתח המערה שם יכול היה ללמוד לאור היום מתוך ספרי לימודו ברם התנאים הקשים ביער נתנו בו את אותותיהם ומצבו הגופני הלך והידרדר מיום ליום

בשבועות האחרונים לחייו ניכר היה כי הוא מתכוון לקראת המעבר לעולם שכולו

טוב, ביום ח באדר תש"ה בבוקר החליף הרב את כותנתו רחץ ידיו ועמד בתפלתו שעה ארוכה במשך כמה שעות רחשו שפתותיו וידיו ותחנונים לאחר מכן קרא לבנו ממלא מקומו הגה"צ רבי שלום משה אונגר זצוק"ל ומסר לו את הוראותיו בדבר הקבורה כשעה אחרי צאת הכוכבים יצאה נשמתו בקדושה וטהרה למחרת היום הובא לקבורה זמנית בתוך היער מסופר שבשעה שלקחו את גופו לטהרה במי הנהר הסמוך חלפה במקום פלוגת חיילים גרמנים נושאי המיטה נתקפו בבהלת אימים, בנס פלאי לא הבחינו בהם החיילים וחלפו על פניהם מבלי לעולל להם מאומה לאחר שהסתיימה המלחמה הועברו עצמותיו לעיר פישטיאן שם נטמן ליד קבריהם של אביו הרב ושל הרב ר' קלמן וובר כפי בקשתו ועל מצבתו נכתב בין היתר ברח מפני המציק ונטמן ביער ושם לא פסק פומיה מגידסא יצאה נשמתו הטהורה בקדושה וטהרה ביער ביסטריצה מתוך רעב וקור ביום ט אדר תש"ה.

מסר חסידי לפרשת השבוע

אחד! המרבה ואחד הממעיט

למוסדות תורה וחסד. אמנם בכל זאת היה האיש מרים את נדבתו לצדקה, אלא שבכל פעם הייתה תרומתו אחידה ושווה. ללא כל חילוק מה הייתה מטרת בקשת הצדקה, אם לנערה יתומה או לאלמנה ענייה, אם לפרנסת יהודי קשה יום או לרווחתה של משפחה מרת נפש, להכנסת כלה או לפדיון שבויים, בכל מקרה היה העשיר מהנהג בראשו כמסכים לתורם, נגיש אל הכספת הגדולה שהייתה בחדרו, פותח אותה באמצעות מפתח ברזל גדול, מזיז את השטרות ומטילי הזהב הנה והנה, ושולף אחר כבוד מטבע שחוקה של 'קופיקה' אחת, כמו אגורה אחת, ואת המטבע הזו היה מגיש למבקש בסבר פנים רציניות ביותר, משל הוא נותן כעת מאה רובלים טבין ותקילין.

בפועל, הייתה אותה מטבע חוזרת וניתנת שוב ושוב על ידי העשיר, זאת מפני שאיש מבין גבאי הצדקה שבאו להתרים את העשיר לא הסכים לקחת את המטבע השחוקה מידי עשיר כה גדול. גבאי הצדקה שראו את העשיר נותן להם סכום פעוט שכזה סברו כי העשיר מבקש לשטות בהם ולצחוק על משבתם, והיו רגילים להחזיר לו את המטבע. היו שהחזירו את המטבע בשתיקה מוחלטת, והיו כאלה שלא

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זי"ע א הטיל פעם על שנים מחסידיו ואנשי שלומו לקבץ סכום כסף הגון לעניין חשוב של צדקה בו היה עוסק באותם הימים. הכין הרבי רשימה מפורטת של עשירים ובעלי יכולת כדי לבקש מהם את התרומות, והשליחים יצאו לדרכם.

רוב ככל העשירים נענו בשמחה לבקשתו של הרבי והרימו תרומות מכובדות ביותר לצדקה זו. אולם כשהגיעו שליחי הרבי אל אחד מהעשירים שהיו ברשימה, לא הסכים הלה לתרום אלא סכום קטן ביותר, ולא יותר. סידורו של העשיר הסעיר עד מאוד את שני גבאי הצדקה והם ספרו על כך לרבם מגוסטינין. נענה הרבי ואמר להם: נאמר (ויקרא יט יז) 'לא תשנא את אחיך בלבבך', אל לך לשנוא את אחיך על דבר לבבו, שכן אם אותך חנן הקב"ה בלב טוב, עליך לדעת כי זו היא מתנה ממנו וחלילה לך לשנוא את אחיך על כך שהוא לא ניחון בלב טוב כמון.

♦ ♦ ♦

בעיירה קטנה ברוסיה חי יהודי עשיר, שכגודל עשרו כך היה גודל קמצנותו. אוטם היה האיש את אזנו משמוע מצוקתם של אלמנות ויתומים, וקופץ את ידו מלתרום

הערב כמתוכנן, הרי שהחתן יאלץ לשרת מספר שנים בצבא הרוסי עד שיעבור זמנו והוא ישוחרר ויוכל להתחתן.

באותם ימים, הימים בהם הצאר אלכסנדר הראשון שלט במדינה, לא הקפידו השלטונות על ביצוע חוק השירות הצבאי אצל היהודים. היהודים היו מחויבים מידי שנה לספק לצבא הרוסי מספר מסוים של חיילים שיגויסו לשירות מלא, אולם החוק נתן אפשרות להשתחרר מחובה זו, וזאת תמורת תשלום מתאים. היה זה כעין שוחד, אולם זה היה הסדר חוקי. כך נהגו גם בעיירה זו וגם בשאר הערים והעיירות, ואיש לא ערער עליו.

זמן קצר לפני מועד החתונה הגיע לעיירה מפקד משטרה חדש. אותו מפקד רשע ואכזר שנא יהודים בכל מאודו והוא עשה הכל כדי להצר ולהרע להם. משהגיע לאזנו השמועה על חתונת היתום והיתומה שעתידה להיות הערב, החליט המפקד כי הוא יגייס דווקא את החתן היתום ביום חתונתו. הוא לא גילה לאיש את זממו, כדי שהעסקנים לא יוכלו להערך בהתאם, להבריא את החתן או לארגן עבורו תעודת פטור מגיוס, ורק בצהרי יום החופה הוא שלח קבוצת חיילים שתעצור את החתן האומלל שלא ידע את נפשו. הוא ישב בצום ואמר פרקי תהלים ברגש רב, ולפתע נכנסו שליחי המפקד אל חדרו, הניחו אזיקים על ידיו ורגליו והודיעו לו כי את השנים הבאות הוא יעביר בצבא הרוסי.

עד מהרה התארגנה משלחת יהודית נכבדה והלכה אל מפקד המשטרה כדי לדון עימו כדת מה לעשות על מנת להעביר את רוע גזירתו. העסקנים חברי המשלחת חשבו להציע למפקד כי יתנו לו סכום כסף גדול תמורת שחרורו של החתן, אולם המפקד סירב כלל לשמוע את אשר בפה. בכעס רב הוא צעק עליהם קשות וגירש אותם תחת אזהרה ברורה שאם יעזו לשוב אליו בשנית על עניין זה אחת דתם להיות מגורשים לסיביר, לארץ גזירה. העיירה כולה נבוכה. איש לא ידע מה לעשות כדי לשחרר את החתן או כדי לנחם את הכלה, היתומה האומללה, שלא הפסיקה לבכות מאז שהבשורה הרעה הגיע לאזניה.

♦ ♦ ♦

ממש באותה שעה שכל הקהילה היתה שרוייה בצער רב, הגיע למקום אורח נכבד ביותר. היה זה הרה"ק בעל התניא והשולחן ערוך זיע"א. הרבי התגורר בעיירה הסמוכה, ליאדי, והיה מעורב בכל השידוך. הוא דרבן וזירז את השידוך ואף השיג עבורם דברים שהיו זקוקים להם עבור החתונה, ועתה הגיע כדי לשמח את החתן והכלה ולהיות נוכח בחתונתם. הרבי מגיע לעיירה והוא רואה כי כולם עצובים ובוכים.

יכלו לעצור בעצמם ואמרו לעשיר את אשר הם חושבים עליו. כך או כך, בסדר קבוע הייתה הקופיקה מוצאת את דרכה חזרה אל הכספת הגדולה, עד שברבות הימים העלתה המטבע חלודה מאחסון ממושך ללא שימוש.

♦ ♦ ♦

באחד הימים הייתה העיירה הקטנה כמקרה. תכונה נרגשת הקיפה את כל בני העיירה. כולם, אנשים נשים וטף, התכוננו לקראת חתונה שעמדה להיערך באותו ערב בחצר בית הכנסת של העיירה. הלוא תדעו שחתונה בעיירה קטנה היא מאותם סוגי מאורעות שכל התושבים 'מחותנים' בהם, כולם נוטלים בה חלק ומשתתפים בה לשמחת חתן וכלה. על אחת כמה וכמה כשהחתונה המדוברת היא חתונת יתום ויתומה שבילדותם התייתמו מהוריהם, וכולם הרגישו כי אכן מצוה גדולה היא לסייע בידי יתומים אלו להקים בית נאמן בישראל.

בשבועות שקדמו לחתונה נערכו העסקנים והתירמו את כל בעלי היכולת שבעיירה וסביבותיה לצורך המצוה הגדולה. כולם נענו בנפש חפצה וברוח נדיבה. היו שתרמו סכומי כסף והיו שתרמו בגדים כלים וחפצים לצורך הזוג הצעיר. בפאתי העיירה נשכר בית צנוע, ונדיבי העם העבירו לשם ממיטב תרומתם: אחד נתן חליפה נאה לחתן ומשנהו תרם שמלה צחורה לכלה. היו שתרמו מיטה שולחן וארון, והיו שתרמו דברי נדוניה וחפצי בית שונים. הצד השווה שבכולם שתרומתם באה בלב שלם וברצון אמיתי שהיתומים העניים לא יחושו חלילה במחסור ולא ירגישו שאין להם את כל מה שיש לחתן וכלה יהודיים אחרים.

אחד ויחיד מבני העיירה לא היה שותף

לכל מסכת ההכנות של החתונה. הלוא הוא מיודעינו העשיר הקמזן שאמנם ידע על חתונתם של היתומים אך לא היה מסוגל להשתתף במגבית ולתרום משלו עבורם. אף אחד מבין עסקני הצדקה שהיו מעורבים בארגון החתונה לא העלה על דעתו לפנות אל העשיר ולבקשו כי יפתח את ליבו ואת ידו, שהרי כבר שנים ארוכות שהכל יודעים שתרומתו האחת והיחידה היא מטבע זו של 'קופיקה' שכבר העלתה חלודה בתוך הכספת.

♦ ♦ ♦

בעיצומם של ההכנות הגדולות לחתונה, שעות אחדות לפני החופה, זעזעה את העיירה ידיעה מרעישת: החתן היתום נעצר על ידי מפקד המשטרה המקומית ונמסר לו כי הוא עומד להיות מגויס בכוח כחייל בצבא הרוסי. המשמעות של ההודעה הייתה, שמלבד שהחתונה לא תוכל להתקיים

אף אחד מבין עסקני הצדקה שהיו מעורבים בארגון החתונה לא העלה על דעתו לפנות אל העשיר ולבקשו כי יפתח את ליבו ואת ידו, שהרי כבר שנים ארוכות שהכל יודעים שתרומתו האחת והיחידה היא מטבע זו של 'קופיקה' שכבר העלתה חלודה בתוך הכספת

היטב בשמות ובסכומי הכסף שהופיעו לידם, והנה לפתע הבחין הרבי כי שמו של גביר העיירה לא הוזכר כלל. התפלא הרבי על כך שהעשיר אינו מופיע ברשימת הנתבעים והנותנים, אולם הרב מיהר להסביר שמנהגו של העשיר הוא לתת רק מטבע עלובה וחלודה, קופיקה אחת בודדת, ואין הצד שווה בגזק המלך, מאן מלכי רבנן, לעלות אל ביתו ולטרוח עבור קבלת סכום פועט שבפועט זה.

הרבי לא הסכים לוותר וביקש לצרף את העשיר לראש הרשימה של אלו שהם עומדים לעלות אליהם ולהתריעם לצדקה, ומיד יצאו לדרך, כשפניהם אל עבר ביתו של העשיר. העשיר שכבר שמע דבר או שניים מאשר אירע אצל מפקד המשטרה, עמד ליד החלון והבחין בפמליית הרבנים והעסקנים העושה את דרכה לביתו. הוא מיהר לפתוח את הדלת ובמאור פנים הזמין אותם להכנס לביתו פנימה.

הרבי פתח וסיפר לעשיר את כל אשר אירע עם החתן, תוך כדי שהוא מסיים שכעת הם מנסים לאסוף את הסכום העצום הדרוש לשחרורו של החתן, כדי שהוא יוכל להינשא הערב כדת משה וישראל. העשיר לא אמר דבר, ובשתיקה ניגש אל הכספת, פתח אותה והוציא ממנה את מטבע הקופיקה הידועה והחלודה, הושיט אותה לרבי ואמר: זו תרומתי! רב העיירה לא האמין למראה עיניו, שכן דומה היה עליו שביראת הכבוד לרבי יתן העשיר סכום גדול יותר, אך בטרם הספיק הרב לומר דבר או חצי דבר, לקח הרבי את מטבע הקופיקה, הודה לעשיר ואמר לו: "ישר כוחך! תזכה למצוות רבות".

הפמליה פנתה אל הדלת, כדי להמשיך אל הכתובת הבאה בתור, תוך כדי שהרב תוהה לעצמו על כך שהרבי התעקש לבוא אל ביתו של העשיר כדי לקבל מטבע חלודה שאינה שווה כמעט כלום. אך עוד לפני שהם הספיקו לצאת רץ אחריהם הגביר ואמר: סלח לי, רבי, אני חושב שתרמתי מעט מדי לפי מה שראוי למצוה שכזאת. הנה, קחו רובל שלום! הרבי לקח את הרובל, שוב הודה לגביר בסבר פנים ידידותיות על תרומתו ופנה ללכת. אך אז נשמע שוב קולו של האיש: סלח לי, רבי, אך אני רוצה לתת סכום גדול יותר! ובאומרו זאת, הוציא העשיר שטר של עשרה רובל והגישו לרבי. הרבי לקח את הכסף והודה לו שוב.

המחזה חזר ונשנה מספר פעמים, כשבכל פעם נותן הגביר סכומים גדולים ונכבדים יותר ויותר, עד שלפתע פרץ העשיר בבכי חסר מעצורים. דמעות רבות ניגרו מעיניו, והרבי לא אמר דבר, אלא חיכה בסבלנות עד שהעשיר יידגדג ויסביר

תיכף ומיד הגיעה לאזניו הידיעה המעציבה על מעצר החתן ועל תגובתו האכזרית של מפקד המשטרה. הרבי זימן אליו את רב העיירה לשיחה דחופה, ולאחריה ניגשו השניים, ללא כל שהיות ועיכובים, אל משרדו של מפקד המשטרה.

משוראה המפקד את הרבי ואת הרב, תקפו כעס עצום. כל כולו רתח מכעס על חוצפתם של היהודים שהעזו להופיע בפניו למרות איומיו הבוטים ואזהרותיו שלא יבואו אליו בעניין זה. אלא שמבטו החודר והעמוק של הרבי עצר את התפרצותו של המפקד, ובמקום לנזוף בהם שאלם לרצונם. הרבי פתח ואמר: באנו אליך כדי שתשחרר עכשיו את הבחור היהודי שעצרת. דע לך כי הוא חתן, וחתונתו אמורה להיערך הערב בשעה טובה ומוצלחת. גם אנחנו וגם אתה יודעים שחייל טוב בצבאו של הצאר הוא לא יהיה, איש חלש הוא ואין בכוחו להלחם בשדות הקרב. כמובן שאנו גם מוכנים לשלם לך תמורתו, אולם שחרורו חייב להיות באופן מיידי.

מפקד המשטרה שקע בהרהורים. יום קודם לכן הוא שיחק עם חבריו בקלפים. מזלו לא האיר לו פנים והוא הפסיד הון עתק. ממשחק למשחק התגברו הפסדיו ולא היה נאה לו להודות בכשלון ולעצור את מעגל ההפסדים. עתה, חשב המפקד, ניתנה לי הזדמנות נדירה להשתחרר מהחוב המעיק שאין לי כל אפשרות לממן אותו, אכן, אני אבקש מיהודי העיירה את מלוא סכום החוב תמורת שחרור החתן.

המפקד התנער מהרהוריו ואמר בקול: שחרורו של החתן יהיה תמורת אלף רובל, טבין ותקילין עוברים לסוחר. והרבי מבלי לאבד זמן יקר, נענה והשיב למפקד: כן נעשה כאשר דברת! כל אלף הרובלים יהיו על שולחן עוד לפני שקיעת החמה!

בדרכם חזרה מביתו של המפקד, שאל רב העיירה את הרבי: רבי קדישא, מניין יהיה לנו, בעיירתנו הקטנה והעניה, סכום כסף כה גדול ועוד לפני שקיעת החמה? אך הרבי נענה בבטחון ובאמונה תמימה: בעזרת השם, שהוא 'אבי יתומים', יהיה לנו את הסכום הנדרש בזמן!

♦ ♦ ♦

הזמינו הרבי ורב העיירה את כל עסקני העיירה כדי לחשוב ולטכס עצה כיצד לארגן את סכום הכסף הגדול מנדיבי לב אשר יסכימו לתרום לעניין זה. ערכו העסקנים רשימה מפורטת של כל בני העיירה בצירוף סכום כסף אותו יש לשער שביכולתם לתרום למטרה נעלה זו של מצוות פדיון שבויים ומצוות הכנסת כלה.

הרבי בחן היטב את הרשימה של אנשי העיירה, הסתכל

בדרכם חזרה מביתו של המפקד, שאל רב העיירה את הרבי: רבי קדישא, מניין יהיה לנו, בעיירתנו הקטנה והעניה, סכום כסף כה גדול ועוד לפני שקיעת החמה? אך הרבי נענה בבטחון ובאמונה תמימה: בעזרת השם, שהוא 'אבי יתומים', יהיה לנו את הסכום הנדרש בזמן!

את עצמו ואת סיבת בכיו הנורא.

לאחר דקות ארוכות החל העשיר לספר: היה זה לפני שנים רבות, עני אחד התדפק על דלתי וביקש נדבה. היה בידי מטבע של קופיקה, נתתי אותה לעני, אולם הוא זרק את המטבע בפרצופי. נפגעתי מאוד ממעשהו של העני ונשבעת, שמטבע זו תהיה תרומתי לכל מי שמבקש נדבה, ללא קשר למטרת המגבית, כך עד שמישהו יקבל את התרומה ויודה עליה בסבר פנים יפות. אלא שמאז, כל פעם חזרה המטבע אלי. איש לא הסכים לקבלה, והיא נשארה בכספת, עד שברבות הימים כבר חדלו מלבא אלי לבקש נדבה.

אולם אתם, רבי קדוש, הייתם הראשונים שהסכמתם לקבל את המטבע ואף להודות לי עליה בחביבות, ובזאת זיכיתם אותי במצוות 'פדיון שבויים' והכנסת כלה. אני אסיר תודה לכם, רבי, ומודה לה' ששחרר אותי מכבלי שבועתי, לעולם לא אשכח מה שעשיתם בשבילי! כעת, אני נותן את מלוא הסכום הדרוש לפדיון החתן: אלף רובל! ואני מקווה ומתפלל שמתן זה יכפר על כל השנים שעברו עלי ללא נתינת צדקה.

הרבי הודה לגביר וברכו שהשי"ת יזכהו לתת צדקה ביד רחבה ובלב שלם, כשמשם מיהר הרבי ועשה דרכו אל מפקד המשרה, כדי למלא את הבטחתו. כעבור דקות ספורות יצא הרבי מביתו של מפקד המשרה כשאיתו החתן המשוחרר, ובשמחה רבה צעדו יחדיו אל מקום עריכת החופה.

בחתונה השמחה והנרגשת שנערכה בהשתתפות כל תושביה היהודים של העיירה, יחד עם אורח הכבוד, עשיר העיירה שתרם את הכסף לשחרורו של החתן, דיבר הרבי אודות סתרי דרכי ההשגחה העליונה, שהגם כי לעיתים הם אינם מובנות לנו, עם זאת הם מכוונות תמיד לטובתו של האדם.

סעודת החתונה נמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה, מלווה בשירה ובריקודים. לפתע הגיעה בשורה: מפקד המשרה נסע לבילוי עם חבריו וכשעבר רכוב על סוסו את הגשר, החל לפתע הסוס להשתולל והעיף את מפקד המשרה הישר אל תוך הנהר השוצף והקוצף.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, הלך החתן לטבול בנהר, בקרבת הגשר. כשיצא מן המים, מצא על גדת הנהר נרתיק עור. הוא לקח את הארנק והלך אל רב העיירה כדי לשאול

מה לעשות עם הכסף. הרב והחתן ספרו את הכסף ומצאו שיש בו אלף רובל בדיוק! נדהם הרב ואמר בקול נרגש: נפלאים דרכי הבורא. הרי זה הכסף שמפקד המשרה קיבל מאיתנו אתמול עבור שחרורך מהכלא. כעת הכסף שייך לך, הן לפי החוק והן לפי הצדק. אין ספק, כי זו מתנת נישואין, שניתנה לך מהקב"ה. השתמש בה בבריאות טובה ובשמחה.

♦ ♦ ♦

כאשר באו שני עסקנים מנכבדי הקהל, שלוחי דרבנן העושים במלאכת הקודש להחזקת המוסדות, לקבל את ברכת הפרידה מאת הרה"ק הלב שמחה מגור זי"ע, בטרם צאתם מהארץ לחוץ לארץ עבור המטרה החשובה של גיוס הכספים עבור מוסדות התורה והחסד, האציל להם הלב שמחה את ברכת הדרך, איחל להם הצלחה מרובה, ואף הוסיף ואמר להם שתי מילים סתומות:

'ולא באלמותא'.

לא ידעו שני העסקנים מה פירושם של המילים בתמוהות הללו, חשבו שמא יש כאן הוראה או שליחות מסוימת שעליהם לעשות בחוץ לארץ, והחליטו לשאול דבר ולבקש הסבר מפיו של אחיו הרה"ק הפני מנחם זי"ע, שבאותם ימים כיהן כראש ישיבת שפת אמת בירושלים.

נענה הפני מנחם והשיב להם בניחותא: וכי למה לא תדעו? הלא את הפסוק (שמות כה ב): 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי מתרגם יונתן בן עוזיאל: 'מן כל דיתרעי לביה ולא באלמותא תסבון ית אפרשותי, כלומר, אין לקחת את התרומה אלא ממי שליבו רוצה וחפץ לתרום ואין להכריח ולכפות לתת תרומה בעל כרחם.

♦ ♦ ♦

יתכן להוסיף ולומר על פי המעשה עם הרה"ק בעל התניא זי"ע"א פירוש נוסף בדברי הפסוק ולתת את שאלת הכפילות בפסוק בו נאמר 'ויקחו לי תרומה' ושוב 'תקחו את תרומתי', אלא שפעמים ויש לקחת מאדם את תרומתו הקטנה, ולא באלמותא, מבלי לכופ אותו לתת סכום כסף גדול יותר אלא להודות לו על מה שנתן. אולם משנפתח לאותו אדם השער לנתינת הצדקה, אפילו על ידי הסכום הקטן שנתן, שוב יש בו את הכוח של 'יתן ויחזור ויתן', להוסיף ולתת עוד ועוד תרומות כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עליו. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סעודת החתונה נמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה, מלווה בשירה ובריקודים. לפתע הגיעה בשורה: מפקד המשרה נסע לבילוי עם חבריו וכשעבר רכוב על סוסו את הגשר, החל לפתע הסוס להשתולל והעיף את מפקד המשרה הישר אל תוך הנהר השוצף והקוצף.

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָתָא

חֲזָתָא דְאֲוִרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בית המקדש שבכל יהודי

בוראו. ולכן מצינו שהאדם נקרא עולם קטן, וכמו שבעולם נמצאת הקדושה בקודש הקדשים כך בכל אדם יכולה שתהיה השראת השכינה בקרבו במוחו וליבו שהם ההיכל וקודש הקדשים, וכמו שכתב השל"ה הקדוש (שער האותיות אות למ"ד ב): **צריך הלב להיות תמיד קודש קדשים שישרה בו השכינה**, כמו שכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר 'בתוכו' אלא 'בתוכם', דהיינו בקודש קדשים שהוא הלב, כי כפי התעוררות הלב בא התפשטות לכל המדות והנהגות. כשעושה מעשיו בכוונה זו להשרות שכינתו בתוכו הרי שהוא מקיים כל הבריאה וכל תכלית בריאת העולמות שהיא מה שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא נשא טז): 'נתאוהו שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים'. וכך ביאר האלשיך בפרשת אמור (פכ"ג): הוקשה לרבותינו ז"ל מה ראה יתברך לעשות עולם גשמי ועכור בארץ הלזו. על כן אמרו כי לא מהארץ עשה עיקר, כי מה הארץ, והאמנם ישב אלקים על הארץ, אך כל כונתו לא הייתה רק על בני אדם גם בני איש, כי חלק ה' נפשם, ובקיימם תורה ומצות יזדככו ויתלבנו עד מושב אלקים יהיו. וזהו מתק לשונם באומרו 'נתאוהו שתהיה לו דירה בתחתונים', ולא אמרו 'בארץ', כי על בני אדם שוכני ארץ אשר תחתונים המה כיוונו שבשבילם נברא העולם.

בני ישראל מוכנים לקדושה בעצמותם

והנה בני ישראל הוכנו לכך בעצמותם שכן מלאים הם בפנימיותם שמות קדושים, כפי שנרמזו בפסוק (לעיל א) 'ואלה שמות בני ישראל', לומר ששמות הקודש מצויים בתוכם. לפיכך מצינו שבכוח קדושת האדם לברוא מלאכים קדושים, ובכל מצוה שמקיים בורא ממנה מלאכים קדושים, וכן כל דיבור והבל קדושה היוצא מפי האדם נברא ממנו מלאך קדוש, ואפילו מחשבה טובה נברא ממנה מלאך טוב. ועיקר הקדושה היא בעשיית המצוות בשלימות הנדרשת להם, מעשה דיבור ומחשבה, שהרי כל מצוה כוללת גם

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם (כה, ח). מפסוק זה למדו רבותינו ע"ה מה גדלו ועצמו מעשי איש מישראל בקיום התורה והמצוות, שבאמצעותם זוכה להשרות שכינת כבודו יתברך בעולם הזה, וכאמרו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' שכאשר יהודי מכין את ההכנות הנדרשות ועושה מקדש לה', זוכה לנאמר אחריו 'ושכנתי בתוכם'.

הנה ידוע **מהבעל שם טוב הקדוש ע"ה ותלמידיו**, כי התורה הינה נצחית ולא נאמרה לדור מסוים אלא נוהגת לדורי דורות בכל אחד מישראל, אם כך יש לנו להבין כיצד מקיימים מצוה זו של 'ועשו לי מקדש' בימינו אנו כאשר אין בית המקדש קיים.

קדושת המשכן והמקדש מכוח הקדושה שבבני ישראל

תחילה לכל חובה עלינו להביא ולדעת את אשר כתב האלשיך הקדוש ע"ה (פרק לא), וזה לשון קדשו: **שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו כי אם באדם**, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

עיקר השראת השכינה בתחתונים הוא באדם הנקרא 'עולם קטן'

ויש לבאר דבריו הכיצד יתכן לו לאדם להכין כלי הקודש בתוככי עצמו שבאמצעותם תשרה השכינה, הרי בבניין המשכן והמקדש נאמרו דברים הרבה שרק ע"י עשייתם באה השכינה ושורה בתוכם, אם כן האם יתכן שבהכנות האדם נפשו רוחו ונשמתו תבוא השכינה לשרות בו. לשם כך יש לנו לשוב בראשונה לתכלית בריאתו של עולם. האדם הוא תכלית הבריאה ולכן נברא לאחר כל מעשי בראשית כדי שיקבל כוחות כולם ויסיעוהו כולם לעבוד את

לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידבק בה, וזהו שנאמר (שם כ כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני', כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי להקב"ה'. ועיקר השראת השכינה כפי עבודת בני ישראל בתורה ובמצוות, ורמז לכך בלשון הכתוב (דברים כג טו) 'כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך', ופירש **בשפת אמת** (כי תצא ד"ה בפסוק) שהילוכו של הקב"ה בעולם הוא 'בקרב מחנך', היינו כפי הנהגתם של בני ישראל, כי במעשיהם הטובים הם גורמים השראת השכינה בעולם.

כאשר איש ואשה מתנהגים בקדושה שורה השכינה ביניהם

כן כל בית יהודי יכול להיות משכן להשראת השכינה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז). 'איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם', 'זכו' היינו שזככו עצמם ומתנהגים בקדושה, שאם זכו אזי תשרה השכינה ביניהם, אך צריך שיקדש עצמו לכך כדי שתוכל השכינה לשרות בתוך ביתו, וזהו 'ועשו לי מקדש' רמז לקידוש המעשים ועל ידי כך 'ושכנתי בתוכם'.

מחשבה גם דיבור וגם מעשה, וכשמשלים כל חלקי המצוה נבראים שלושה מלאכים קדושים, וזו אפוא ההוכחה כי האדם יש בפנימיותו קדושה ובכוחו לברוא מלאכים קדושים. וכפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו את המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', שעל ידי קידוש רמ"ח איברים בקיום המצוות זוכים ל'ושכנתי בתוכם' בתוך בני ישראל ממש, כלשונו של האלשיך שהובא לעיל: שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו, כי אם באדם, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

ישראל נצטוו על הקדושה כי יש בעצמותם הכח לזה

זהו יסוד הקדושה שבכל איש ואיש מישראל, שגם היום יכול להקים משכן ומקדש בתוככי ליבו, כי לכל יהודי יש חלק בקדושה, ומן השמים מזכים כל אחד לבוא אל הקדושה, כמו שכתוב (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', 'קדושים תהיו' ולא 'קדושים היו', כי אינו לשון ציווי אלא לשון הבטחה, שיהיו כל ישראל קדושים, כי חיות כל יהודי היא מה' יתברך ובכך יוכל לבוא אל הקדושה. וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה, כי הקב"ה

מִלְתָּא דְפִלְיָא

בכל יום בהנחת התפילין בונה משכן לשכינה

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם (כה, ח).

אף שכל מצוה וקדושה שאדם מתקדש בהם גורמים השראת השכינה, מיוחדת היא מצוות הנחת תפילין שעל ידה משרה השכינה. וכך אמר רשב"י ע"ה בזוהר הקדוש (מדרש הנעלם ח"י שרה קכט). שבפסוק זה 'ועשו לי מקדש' נמצא סוד התפילין, וביאר רבי אלעזר בנו של רשב"י ע"ה שכל ענין התפילין הינה השראת השכינה כמו שהייתה במקדש (עיי"ש עוד ביתר ביאור). שע"י שאדם מניח תפילין בראש כנגד המוח וביד כנגד הלב כבונה משכן בגופו, וגם בזמן הזה לאחר חורבן בית המקדש אפשר גם כן לזכות להארת המקדש בזכות מצות הנחת תפילין^א.

לפיכך אמרו חז"ל (שבת מט). 'תפילין צריכין גוף נקי' שיש לו לאדם לטהר עצמו ולשמור את גופו בנקיות מכל רבב חטא ועוון, כדי שתוכל השכינה לשרות בו. והאריך הרה"ק מאפטא ע"ה באוהב ישראל (ד"ה ועשו), ונביא מקצתו: והאדם מטהר נפש השכלית להיותו כלי מוכן לקבל עליו רוח טהרה ומייחד את עצמו הנפש והרוח והנשמה ביחד עם כל בחינת כוחותיו ומחשבותיו, ונעשה כל גופו וחושיו וכוחותיו מרכבה להשכינה לקבל עליו נשמת אלוה ממעל אשר נאצל מכבודו יתברך, ונכנס אז גם כן לבחינת ראשית ובחינת קודש והוא בעצמו נעשה כביכול בבחינת 'משכן' ובבחינת 'מקדש'.

והוסיף עוד לומר שכאשר אדם מניח תפילין בטהרה וקדושה שנעשה משכן ומקדש, ממשיך ע"י כך להמשיך השפעות טובות וברכאין טבין מאורות פנימים ומאורות מקיפים וכוונדע מספרים הקדושים ובפרט מכוונת האריז"ל. וזהו ממש סוד התפילין וסוד משכן ומקדש.

א. ראה מה שפירש בזה רבינו בחיי בפסוק הבא: ידוע כי המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים שהם דוגמא להם וכו'. וכן מצינו האדם שהוא עיקר הכל שהוא דוגמת המציאות בשלשת חלקיו, ונקרא עולם קטן וכו'. והוא הראש, שהוא משכן החכמה, ושם השכל שופע על המוח, כי הצדיק השלם מרכבה להקב"ה וכמו שהיו אבות העולם, ושכינה שורה עליו במצות תפילין שבראשו ובזרועו כנגד המוח והלב שהם כנגד שני הכרובים, ומכאן תוכל להתבונן דוגמת המניח תפילין וכמה גדול כוחו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לי לשמי - שם ה' בנתינת צדקה

ויקחו לי תרומה וגו' (כה, ב).

ידועים דברי מורנו רבי חיים ויטאל ע"ה בלקוטי תורה (ישעיה לב יז) בשם רבו האריז"ל, שיש לכוון בנתינת צדקה צירוף שם הוי"ה, כי המטבע צורתו רומזת לוי"ד, ה' אצבעות הנותן רמז לאות ה"א, זרוע הנותן רמז לאות ו"ו, וה' אצבעות המקבל כנגד ה"א אחרונה, הרי שם הוי"ה מלא. וזהו הרמז 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה שם), שעל ידי מעשה הצדקה כראוי זוכים לחבר י"ה יחד עם ו"ה [שבגלות נפרדו זה מזה] וזה באמצעות מעשה הצדקה והרמז 'והי"ה מעשה הצדקה' היינו שם הוי"ה שלם.

ועל פי זה פירש החיד"א ע"ה בנחל קדומים, בדברי רש"י על הכתוב 'ויקחו לי תרומה' - 'לי לשמי', היינו לייחד במעשה הצדקה שם הוי"ה כנ"ל. ובזה פירש הפסוק (משלי כב ב) 'עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', כלומר, שהקב"ה מסבב שעשיר ורש יפגשו, כדי שעל ידי כן יתן צדקה ויגרום ליחוד שם הוי"ה.

יקדים לתת צדקה קודם שיבקש העני

מדברי רבינו האריז"ל שפירש שאצבעות הנותן מכוונות כנגד ה' ראשונה ואצבעות המקבל כנגד ה' אחרונה, יש ללמוד להיזהר שהעשיר יקדים לתת לעני קודם שיבקש העני ממנו, וכך יהיה צירוף שם הוי"ה כסדרו, ה' ראשונה קודם לה' אחרונה, כי אם יתעכב העשיר מלתת עד שיבקש העני תחילה, הרי תקדים ה' אחרונה לה' ראשונה, ואין צירוף השם עולה כסדרו [ובזה פירש הרה"ק מאור עינים ע"ה (אגדות הש"ס שבת קנא): מאמר חז"ל (ב"ב י). גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, כי על ידי הצדקה מייחד שם הוי"ה ביחוד גמור כנ"ל ומקרב הגאולה].

ובזה פירשו צדיקים את הפסוק 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', היינו שמתנדב לתת מעצמו קודם שיבקש העני, ובכך הוא מעורר צירוף שם הוי"ה

כסדרו, ממנו 'תקחו את תרומתי', שכן כתוב ידבנו ליבו, כלומר, שליבו של הנודב הוא הגורם לנתינת הצדקה ללא שנדרש לבקשת העני.

וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק (דברים טו ח) 'כי פתוח תפתח את ידך לו', כלומר שיפתח הנותן את ידו קודם שיבקש ממנו העני, וזהו 'כי פתוח תפתח את ידך לו' שתפתח בידך לו', היינו ליד העני המקבל, וכן יש לפרש 'את ידך' 'את יודך', עם היו"ד שלך, היינו הפרוטה הנקרא יו"ד. ובזה יוכל לעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, כי אם יפשוט המקבל את ידו קודם שיושיט לו הנותן נמצא שם הוי"ה שלא כסדרו [ובזה פירש הבעש"ט זלה"ה את הפסוק (תהלים יז טו) 'אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך', כאשר 'אני' מקדים ליתן צדקה, אזי 'אחזה פניך' ביחוד שם הוי"ה כסדרו בחינת פנים, אבל כש'אשבעה בהקיץ' היינו שהעני מקיץ אותי בפשיטת ידו לתבוע ממני צדקה, אזי 'תמונתך' אין זה כי אם תמונה של ד' אתוון שלא בבחינת פנים (מבשר צדק ראה)].

אם הקדים העני לפשוט ידו הרי הוא חייב

בזה יובנו גם דברי המשנה (שבת ב.) שאם פשט העני את ידו לפניו ונתן או נטל מתוך ידו של בעל הבית - העני חייב, ולכאורה קשה, מדוע פותחת המשנה בחיוב העני, וכי אין די בכל הצער שהיה מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לצדקה? אלא כיון שהקדים העני לפשוט ידו תחילה הרי הוא מעורר צירוף השם שלא כסדרו, ומתעוררים עליו דינים ח"ו ולכן העני חייב.

אמנם ביום הפורים תקנו בו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) 'כל הפושט יד נותנים לו', אף אם המקבל פושט ידו בראשונה, עם זאת 'נותנים לו', כיון שהשפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר, לפיכך אין מדקדקים אחרי העני הפושט ידו (שער הכוונות פורים א), ולכן גם הסדר אינו מעכב, ואפילו אם הקדים העני לפשוט ידו אין מדקדקים

המשך בעמוד הבא

א. וראה גם באגרא דפרקא (אות יד) שהביא בשם הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ע"ה, שהקשו לפניו שאלה זו, ואמר שגם במתיבתא דרביקא הקשו כן, והשיבו שכיון שעשה השתדלות יתירה לפיכך הוא חייב. ועל פי דברינו יתבאר באר היטב, שהשתדלות שלו גרמה להפוך צירוף השם שלא כסדרו ולכן הוא חייב.

אחריו, אלא נותנים לו בכל אופן אף שאינו כסדרו.

גם לקיחת הצדקה תהיה לשם שמים

והנה הקשו המפרשים בלשון הכתוב 'ויקחו לי', מדוע נכתב כך ולא 'ויתנו לי'. אלא שבא לומר למקבל הלוקח צדקה שאף לקיחה זו תהיה לשם שמים. כי הנותן צדקה אף אם אין כוונתו לשם שמים, עדיין מקיים הוא מצוה, כי העיקר הוא שיהנה את העני, אבל המקבל לצרכי עצמו ובני ביתו צריך לכוון בקבלתו לשם שמים, וזהו שאמר 'ויקחו לי' שהלוקח צדקה תהיה כוונתו 'לי לשמי', שכן אף הוא כשמקבל לשם שמים זוכה להשלים שם הוי"ה ע"י שמתקן ה"א אחרונה, ובכך גורם לצירוף שם הוי"ה כסדרו.

אכן לאחר שמסיים הכתוב 'תקחו את תרומתי', שתהיה הצדקה לשם שמים, כתבה תורה 'וזאת התרומה', ללמד כי תרומה כזו שנעשית לשם שמים ע"י הנותן ובוודאי ע"י המקבל, היא התרומה הראויה להיקרא 'לי' לשמי. ואפשר לומר שאף הנאמר (פסוק ט) 'וכן תעשו' שדרשו בו 'וכן תעשו' לדורות, אף הוא ללמד לדורות ולעולם, שאף בזמן שאין בית המקדש קיים שלא שייך לקיים תרומת פרשה זו כפשוטה, עדיין מוטל עלינו הציווי 'וכן תעשו' לדורות, שתיעשה מצות הצדקה כדרך שנאמרה כאן 'ויקחו לי' לשמי. 'כן תעשו' לדורות, לייחד שם הוי"ה במעשה הצדקה, לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה.

סדר הזכרת התרומות

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זֶהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת. וְתִכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֵצִי שִׁטִּים. שָׁמֶן לַמָּאֵר בְּשָׁמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים. אֲבִנֵי שֹׁהַם וְאֲבִנֵי מִלֵּאִים לְאַפֹּד וְלַחֹשֶׁן (כה ג-ז).

בפרשה נזכרו הדברים הנצרכים למלאכת המשכן, וסדר הזכרתם בפסוק מוקשה, כי הכתוב סידר את המשובח קודם לפחות ממנו, תחילה הזכיר את הזהב המשובח ואחריו את הכסף הפחות ממנו, וכך פוחת ויורד על זה הסדר, מלבד השנים האחרונים

'אבני השוהם ואבני המילואים שלמרות שעולים על כולם בחשיבותם נזכרו בסוף, בעוד שמן הראוי היה להזכירם קודם לזהב הראשון.

פירש הרה"ק שר שלום מבעלזא ע"ה, שאבני השוהם ואבני המילואים היו תרומתם של הנשיאים, ואילו הזהב הכסף ושאר דברי התרומה, היו מתרומתם של כלל ישראל, ותרומתם של כלל ישראל חביבה במרום ביותר, ועל דרך שאמרו (ברכות ח.) בתפילת רבים שאהובה וחביבה היא לפני המקום, משום כך נדחו האבנים היקרות ממקומם ונמנו לאחר תרומתם של ישראל.

אחר שראינו חשיבות הרבים על פני הנשיאים, שוב נבין שזהו הטעם גם שהזכיר הכתוב 'אבני שוהם' קודם ל'אבני מילואים', כי על אבני השוהם היו כתובים ששה שבטים על כל אבן, ואילו על אבני המילואים היה כתוב על כל אבן שם אחד בלבד, ולמעלת חביבות האחדות הקדים הכתוב את אבני השוהם לאבני המילואים.

תרומתם המאוחרת של הנשיאים נזכרת מאוחר בסדר הכתוב

עוד יש לומר, כי כל עיקר תרומתם של הנשיאים הייתה באיחור ובעצלות, כמבואר במדרש (במדב"ר יב טז) שכיון שהמתינו הנשיאים לראות מה יביאו בני ישראל, הזדרזו בני ישראל והביאו את כל הנדרש, ולא נותר לנשיאים להביא אלא את האבנים הטובות, לפי זה, פירש האור החיים הקדוש ע"ה, כיון שהייתה תרומת הנשיאים מאוחרת לתרומת ישראל לכן איחר הכתוב להזכיר כאן את תרומתם רק לאחר שאר התרומות.

תרומת מעשה המשכן קודמת לתרומת בגדי כהונה

עוד טעם פירש האור החיים, כי אבני השוהם והמילואים שימשו לבגדי הכהונה ולא למלאכת המשכן, והרי קדושת המשכן היא למעלה מקדושת הבגדים, שכן המשכן אסור בהנאה והנהנה ממנו מעל, ואילו בגדי כהונה מותרים בהנאה לכהנים הלובשים אותם, לפיכך הקדים את תרומת המשכן לאבנים היקרות.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

תכלית העשירות

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת (כה ג). כל אדם מישראל מחויב לעסוק בתורה ככל יכולתו, וגם בשעה שמתפלל לפני ה' שתשרה ברכה במעשי ידיו, תהיה עיקר כוונתו כדי שעל ידי כן תתרחב דעתו ויוכל לעסוק בתורה במנוחה, וכך כתב בספר **ארון עדות** (ד"ה והנה גם) 'זהב כסף נחשת' בגימטריא 'ברוך אתה הוי"ה למדני חקיק' (תהלים קיט יב), כי עיקר המבוקש בעסק הממון כדי שעל ידי כן יזכה ללמוד חוקי ה', ועל דרך שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) אם אין קמח אין תורה, וגם מי שנבצר ממנו להתמיד בעסק התורה ישתדל לתמוך בלומדי תורה ועל ידי זה יהיה לו חלק בתורה, וזהו הרמז 'זהב כסף נחשת' בגימטריא שתי פעמים 'תומך', ובגימטריא ארבע פעמים 'רגל', לרמז שכספו וזהבו יהיו לתמוך בהם לומדי תורה, בבחינת רגלים המעמידים לומדי תורה על מכונם.

התאוה - אל התורה והחזקתה

והנה ו'זאת ה'תרומה א'שר ת'קחו', ראשי תיבות 'תאוה', וסופי תיבות 'תורה', והוא לרמז שיסיר האדם מקרבו את התאוה לכסף ולזהב, וישים כל תאוותו בעסק התורה הקדושה, וזהו גם הרמז בהמשך הכתוב 'אשר תקחו מאתם' בגימטריא 'כנסיות מדרשות', ששימו תאוותם בעסק התורה וממילא יקחו מכספם ומזהבם לבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות, ובזה יתקיים הציווי 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.

לחם הפנים - לימוד לפרנסת האדם

וְנָתַתָּ עַל הַשִּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לִפְנֵי תַמִּיד (כה ל). מצאנו שלשה מקומות שמוזכר בהם 'תמיד', א'. במצות הדלקת המנורה שכתוב (שם כז כ) 'להעלות נר תמיד', ב'. בענין קרבן התמיד כתוב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', ג'. בסידור לחם הפנים הכתוב בפרשתנו - 'ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד'.

והנה הגאון **רבי שלמה קלוגר ע"ה** כבר דייק ועמד על ההבדל העצום שיש בין שלשה עניינים אלו, שבלחם הפנים מצותו שיהיה מונח על השולחן תמיד בכל עת ובכל שעה, ואף בשעת סידור הלחם החדש בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם הישן, ושנים אחרים

מניחים את החדש מיד, כדי שלא ישאר השלחן אפילו רגע אחד בלא הלחם מעליו. ואילו במנורה פירש רש"י ע"ה 'נר תמיד' כל לילה ולילה קרוי תמיד, והיה חיוב שידלקו הנרות רק בלילה. ומאידך, בקרבן תמיד מצאנו שיעור שלישי שאין משמעות 'תמיד' כי אם מיום ליום, שהקריבו קרבן פעם אחת בשחרית ופעם נוספת בין הערבים.

וצריך ביאור, מדוע רק בלחם הפנים דרשו תיבת 'תמיד' כפשוטה - כל הזמן ממש, ולמה לא פירשו כך לגבי הדלקת המנורה שיהיו הנרות דולקים כל היום וכל הלילה או בענין קרבן התמיד שיקריבו קרבנות כל היום וכל הלילה.

דאגת הפרנסה מיותרת לגמרי כי הקב"ה מספק כל צרכי האדם

אך נראה לבאר על פי המצוי בדרכו של עולם, שכל דאגותיו של כל אדם כל היום על המחיה ועל הכלכלה, שאם לא ידאג אדם לעצמו מי ידאג לו, ובאמת כל הדאגה מיותרת כי הקב"ה וברוך שמו מספק צרכיו של כל אחד וכל בריה הנמצאת בעולמו, על כן דוקא לחם הפנים שממנו באה פרנסה לישראל הוא הנמצא תמיד על השולחן ללא הפסק אפילו רגע אחד, להורות נתן בלבבות עם ישראל שה' יתברך בטובו בחן ובחסד וברחמים דואג ומזמין לחם לכל בשר בעם ישראל ולכל העולם כולו בכל עת ובכל שעה.

זמן סידור לחם הפנים בשבת קודש שהיא מקור הברכה לכל השבוע

והנה מה טוב ומה יפה שזמן סידורו וסילוקו של הלחם הוא ביום שבת קודש, כי לחם הפנים מרמז על השפע והפרנסה מן השמים כנ"ל, והלוא שבת קודש היא מקור הברכה וממנה מתברכים כל ששת ימי המעשה, וממילא היא הזמן הראוי ביותר לסדר בו את לחם הפנים שאף הוא מקור השפע. וכענין זה יש לרמז בפסוק (ויקרא כג ג) 'ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי שבת' וגו', שעל ידי קדושת השבת והשפעתה תיעשה המלאכה מאליה וישרו בה ברכה ושפע בכל ימות השבוע.

חיבה יתירה בחמימות לחם הפנים - גם ממנה רמז לפרנסת האדם

חיבת יתירה נודעת לישראל במצות לחם הפנים

המשך בעמוד הבא

בכל מעשה ידיו, ויתקיימו נכסיו בשלימותם.

שויתי ה' לנגדי תמיד - כל אחד לפי דרגתו

דבר חיזוק נוסף ניתן ללמוד משלשת הפירושים בתיבת **תמיד** [וכפי שהבאנו בריש מאמר הקודם], שעל ידם יוכל כל אחד ואחד מישראל לקיים לפי דרגתו מה שכתב הרמ"א (או"ח סי' א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', כי יתכן שלצאת ידי מצוה זו יספיק להרהר במחשבה זו פעם אחת ביום, אולם לכתחילה יש לקיים דבריו כפשוטו במדרגה הגבוהה ביותר כמעלות הצדיקים שרואים השכינה נגד עיניהם ולא מפסיקים מדביקות הבורא ברוך הוא כל היום וכל הלילה ולדרגה זו צריכים אנו לשאוף.

זמן השינה והלילה מיוחד לדביקות הבורא

ואם אינו עומד במדרגה זו ואין ביכולת האדם להיות דבוק בבורא כל היום וכל הלילה, אזי יראה לקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' על פי השיעור הניתן במנורה, שלפחות יראה השכינה לנגדו 'תמיד' בכל לילה ולילה, שגם זו מדרגת החסידים עובדי ה' יתברך שהם דבוקים בבורא אפילו בשעת השינה, ולא זו בלבד אלא דוקא בזמן השינה כשבטלו כוחות הגשמיות והגופניות אז הם משיגים ביותר את מדרגות הקדושה והדביקות.

אף השפל מישראל יקיים דברי הרמ"א

ואם גם זה קשה לו, אז יראה לקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' לכל הפחות בקביעות כמו קרבן התמיד מיום אל יום, ויראה השכינה כנגדו בזמני התפילות שהם כנגד קרבנות התמיד, פעם אחת בבוקר ופעם אחת בין הערבים, ובעזר ה' יתברך תישאר הארה והרגשה בחיות הקדושה אף לאחר זמן הרבה ולא יפול לרשות היצר כל היום, וזו ידיעה יקרה ליודעה, שניתנה האפשרות שאף השפל מישראל יוכל לקיים את דברי הרמ"א בראש השולחן ערוך, ואין תוקף חסידות בכתחילתה (רוקח הקדמה), ובכך יוכל לקיים בהמשך את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך.

כדאיתא בגמרא (חגיגה כו:), אמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים, כסידורו כך סילוקו, שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', דהיינו כשהיו מניחים שנים עשרה חלות חדשות על שלחן הטהור בשבת קודש, ובשבת שלאחריה נוטלים הכהנים את הישן ומחלקים אותו לכהני המשמר, ועל אף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השלחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השלחן, ובשעת הרגל היו מגביהים את השלחן ומראים לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום שהלחם בעת סילוקו כמו בעת סידורו.

יתכן לבאר החיבה שיש בנס לחם הפנים יותר משאר הניסים שנעשו במקדש, על דרך דברינו שבלחם הפנים נמצא רמז על הפרנסה, ובזה לומר שפעמים נראה לאדם שפרנסתו יום אחד מועטה ויום אחר מרובה ודואג על זה ומצטער, לפיכך מראים לעם ישראל עולי רגלים שהלחם אף על פי שהוא מונח על השלחן הטהור שבוע ימים עדיין הוא טרי וחם כאילו עכשיו יצא מן התנור, וללמדנו שגם הפרנסה מוכנה תמיד ומזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, ויאמין בבורא עולם שהוא אל זן ומפרנס לכל ונותן מזון ומחיה לכל בשר כי לעולם חסדו.

סוד הצלחת נכסיו - ידיעה ברורה שהכל בהשגחה פרטית

כלל גדול נקוט בידך, ידע האדם תמיד בידיעה ברורה סוד ההצלחה בעולם הזה, עד כמה שיזכור שכל המקרים והפעולות נעשו בהשגחה פרטית מן השמים, כך יצליח בכל מעשה ידיו, וכמו שפירש **השפת אמת** (תצוה תרל"א ד"ה במדרש) את דברי זקנו **החידושי הרי"מ ע"ה** בגמרא ביצה (טו:) שאמרו הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר (תהלים צג ד) 'אדיר במרום ה', ופירש רש"י שם: שנאמר 'אדיר במרום', כלומר שאדר לשון קיום וחוזק, ולכך נקרא אדר. ופירשו כוונתם ביתר עומק, כלומר שיחזק עצמו לדעת שאדיר במרום ה' להבין ולהשכיל שכל מה שעובר עליו בכל עניניו בגשמיות ורוחניות הכל מהקב"ה, ואז יצליח ותשרה הברכה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718) |

אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66